

AVALIK ARVAMUS JA RIIGIKAITSE

Elanikkonna uuring

SISUKORD

Sisukord	2
SISSEJUHATUS.....	3
KOKKUVÕTE.....	4
METOODIKA KIRJELDUS.....	6
Valim.....	6
Küsitlus	7
Andmetöötlus ja valimivea hinnang.....	8
Teostajad	8
UURINGU TULEMUSED	9
1 Usaldus riigi institutsioonide vastu	9
2 Julgeolek maailmas ja tõenäosus, et Eestit tulevikus rünnatakse	12
3 Eesti julgeolekut tagavad tegurid.....	13
4 Eesti turvalisuse muutumine pärast NATO-ga liitumist	14
5 Suhtumine NATO-sse.....	15
6 Informeeritus NATO-st	16
7 Infoallikad Eesti riigikaitse ja NATO kohta	17
8 Eesti elanikkonna kaitsetahe	19
9 Soov Eestist sõjaohu korral lahkuda.....	21
10 Suhtumine kaitsekulutustesse	22
11 Seisukohad riigikaitse korraldamise osas	23
11.1 Suhtumine kutselisse sõjaväesse	23
11.2 Suhtumine Eesti sõjaväelaste osalemisesse rahvusvahelistes sõjalistes missioonides	23
11.3 Suhtumine Iraagi sõjalises missiooni pikendamisse Riigikogus.....	24
LISAD	26

SISSEJUHATUS

Uuringukeskus Faktum viis 17. – 27. märtsini 2005 a. läbi üle-eestilise omnibussküsitluse 15-74 aastaste Eesti elanike hulgas, mis sisaldas küsimusi elanikkonna arvamustest riigikaitse ja NATOga liikmeks oleku kohta. Uuringutulemuste omandiõigus kuulub EV Kaitseministeeriumile.

Uuringu eesmärgiks oli selgitada:

- milline on kaitsejõudude usaldusväärsus teiste institutsioonide hulgas;
- kui pingeliseks peetakse julgeoleku alast situatsiooni maailmas ja mil määral tajutakse ohtu Eestile;
- mida peetakse peamisteks Eesti turvalisuse garantiideks;
- kuidas suhtub avalik arvamus Eesti liitumisse NATO-ga;
- milline on Eesti elanikkonna informeeritus riigi kaitsepoliitikast ja millised kanaleid info saamiseks kasutatakse;
- milline on Eesti elanikkonna kaitsetahe;
- kuidas suhtutakse kaitsekulutustesse;
- millised on hoiakud kaitseväe üldise ülesehituse suhtes (üldine sõjaväekohustus või palgaarmee; väikesed kõrgprofessionaalsed üksused või massiline rahvaarmee);
- kuidas suhtutakse Eesti sõjaväelaste osalemisse sõjalistes missioonides väljaspool Eestit.

Aruande esimeses osas on toodud metoodika kirjeldus, teises osas tulemused, lisas on esitatud joonised, tabeljaotused ja küsimustik.

KOKKUVÕTE

Uuringukeskuse Faktum märtsis 2005 läbi viidud riigikaitse teemalisest uuringust selgus:

- Eestlastest peab Kaitseväge usaldusväärseks 85% küsitletutest, mis on sama kõrge näitaja kui piirivalvel (87%) ja presidendil (86%) ning pisut kõrgem kui Eesti Pangal (82%). Paraku on usaldus kaitseväge vastu märgatavalt madalam mitte-eestlastest vastajate puhul (50%), samal ajal kui näiteks Eesti Panga või politsei usaldusväärsus vastaja emakeelest oluliselt ei sõltu.
- Analoogiline olukord valitseb ka suhtumises Kaitseväe Liitu, mida peab usaldusväärseks 67% eestlastest ja vaid 35% mitte-eestlastest.
- Olukorda maailmas peetakse alates 2001 aasta sügisest valdavalt ebastabiilseks - sõjaliste konfliktide ohu suurenemist maailmas peavad lähiaastatel tõenäoliseks 49% vastanutest. Vastajaid, kelle arvates maailm muutub eeloleval aastakümnel turvalisemaks, on vaid 13%.
- Seda, et mõni välisriik võiks võtta Eesti suhtes ette sõjalise agressiooni, peetakse enamiku vastajate poolt ebatõenäoliseks - seda peab väga või küllaltki tõenäoliseks vaid 14% küsitletutest.
- Kõige olulisemaks Eesti julgeoleku tagamiseks peetakse endiselt NATO-sse kuulumist. Olulisuselt järgmisele kohale on tõusnud kuulumine Euroopa Liitu, vähenenud on Venemaaga heanaaberlike suhete tähtsustajate osakaal.

Kui eestlaste hinnangul on olulisimaks turvalisuse garantiiks NATO, siis mitte-eestlaste jaoks Venemaa. Euroopa Liitu peavad eestlased ja mitte-eestlased võrdselt oluliseks.

- 46% vastanuist leiab, et Eesti turvalisus on pärast NATO-ga liitumist kasvanud, 41% arvates pole julgeolekus muutusi toimunud. Kahanenud on Eesti turvalisus NATO-ga liitumise järel 3% arvates.
- NATO-sse kuulumist pooldab kindlasti või pigem pooldab 74% elanikkonnast, selle vastaseid on 18%.

Eestlastest toetab NATO-sse kuulumist 88%, mitte-eestlastest aga 42%. Kui eestlaste puhul on NATO toetajate osakaal tõusnud seniste uuringute kõrgeimale tasemele, siis mitte-eestlaste puhul on see mõne protsendipügala võrra langenud.

- 5% küsitletutest hindavad oma informeeritust selle kohta, mida tähendab Eesti jaoks NATO liikmeks olek, väga heaks ning 44% pigem heaks. Informeeritus tõusis järsult 2003. aasta alguses ja on senini püsinud samal tasemel. Põhjuseks võib ilmselt pidada 2003. aasta Euroopa Liiduga ühinemisreferendumi eel tehtud massiivset teavitustööd, mis tõstis elanikkonna teadlikkust lisaks Euroopa Liidule ka teiste Euroopa riike ühendavate struktuuride suhtes.
- Eestlaste infoallikad riigikaitse ja NATO kohta teabe saamisel on valdavalt eestikeelsed ja eestimaised (trükimeedia, tele- ja raadiosaated). Ka mitte-eestlaste infokanalite seas on esikohal samuti eestimaised, kuid venekeelsed teabekanalid (trükimeedia, tele- ja raadiosaated). Neljandikule mitte-eestlastest on olulisel kohal ka Venemaa telekanalid, kümnendikule Venemaa raadiosaated ja 7 protsendile Venemaal välja antavad ajalehed.
- Sõjalise vastupanu osutamist võimalikule kallalekippujale peab vajalikuks 66%. Eesti kaitsmise vajadust tunnistavad nii eestlased kui ka mitte-eestlased.
Kui Eestile tungitaks kallale, oleks valmis kaitsetegevuses kindlasti või tõenäoliselt kaasa lööma 70% küsitletutest. Eestlastest on tõenäoliselt valmis riigikaitstes osalema 74% ja muulastest 60%.
- Väliskallaletungi korral üritaks Eestist kindlasti või tõenäoliselt lahkuda 17% küsitletutest, kindlasti ei lahkuks 43%, tõenäoliselt ei teeks seda 32%. Kõrgeim on lahkuda soovijate osakaal kõige nooremas vanusegrupis: 15-19 aastastest eestlastest lahkuks kindlasti või tõenäoliselt 26, samavanadest mitte-eestlastest aga pooled.
- Avalikkuse seisukohad kaitsekulutuste küsimuses on püsinud suhteliselt muutumatutena. Praeguseks saavutatud kaitsekulutuste taseme säilitamise pooldajate osakaal on viimastel aastatel kõikunud 44 – 53 protsendi vahel, kaitsekulutuste tõstmist peaks õigustatuks kolmandik. Kaitsekulutuste vähendamist on soovinud 12 - 14 protsenti elanikkonnast.
- Eesti üleminekut kutselisele sõjaväele pooldas 40% küsitletutest, kohustusliku ajateenistuse säilitamist peab vajalikuks 54%. Mitte-eestlaste puhul on ülekaalus kutselise sõjaväe pooldajad, eestlaste puhul on ülekaalus üldise sõjaväekohustuse hindajad. Kutselist sõjaväeteenistust kalduvad toetama rohkem nooremad, haritumad ja linnades elavad vastajad.
- Eesti sõjaväelaste osalemist rahvusvahelistes sõjalistes missioonides toetab 51% ja vastu on 44%. Kas see näitaja on olnud viimase paari aasta jooksul suhteliselt stabiilne.

METOODIKA KIRJELDUS

Valim

Omnibuss on regulaarselt (kindla ajakava järgi) läbiviidav mitme kliendi uuring, mille üldkogumi moodustavad Eesti Vabariigi alalised elanikud vanuses 15-74 aastat, kokku 1048579 inimest (ESA, 01.01.2004.a.).

Planeeritud valimi suurus on 1000 vastajat. Valimi moodustamisel kasutatakse üldkogumi proportsionaalset mudelit piirkondade ja asulatüüpide (linn/maa) lõikes ning mitmeastmelist tõenäosuslikku juhuvalikut.

Esmalt valitakse mudeli alusel valimipunktid - kõigis piirkondades kokku 100. Valimipunktid (täpsusega kuni lähteadressi tasandini) valitakse asula suurusele (elanike arvule) proportsionaalse tõenäosusega. Valiku baasina kasutatakse Rahvastikuregistri aadressloendit.

Seejärel teostatakse vastaja valik – igas valimipunktis 10 inimest.

Vastajate valikul rakendatakse lähteadressi meetodit ja nn „noore mehe reeglit“.

Kirjeldatud meetodil saadud valimit võib üldjoontes nimetada üldkogumit proportsionaalselt esindavaks valimiks, kus iga vastaja esindab võrdset arvu üldkogumi elemente.

Kujunenud valimi sotsiaal-demograafilist struktuuri võrreldakse vastavate näitajatega üldkogumi kohta. Vajadusel teostatakse hinnangute täpsuse tõstmiseks kaalumise.

Vastajate jagunemine sotsiaal-demograafilistes lõigetes on toodud joonisel 1.

Tabel 1. Üldkogum ja planeeritud valim.

Regioon	Üldkogum		Planeeritud valim
	arv	%	arv
1. Tallinn	317706	30,30	300
2. Põhja-Eesti (Harju-, Rapla-, Järvamaa)	154056	14,69	140
3. Lääne-Eesti (Hiiu-, Lääne-, Saare- ja Pärnumaa)	124101	11,84	120
4. Tartu piirkond (Jõgeva-, Tartumaa)	141823	13,53	140
5. Lõuna-Eesti (Põlva-, Valga-, Võru-, Viljandimaa)	121096	11,55	120
6. Virumaa (Lääne-Viru-, Ida-Virumaa)	189797	18,10	180
EESTI KOKKU	1048579	100	100
Linn	736409	70,2	700
Maa	312170	29,8	300

Küsitlus

Uuringu läbiviimiseks kasutati *face-to-face* intervjuud vastaja kodus. Küsitlusperiood kestis 17.03. – 27.03.2005.

Kokku osales uuringu läbiviimisel 72 Uuringukeskus Faktum küsitlejat, kes olid eelnevalt läbinud koolituse ja lisaks saanud juhised antud uuringu spetsiifika kohta. Küsitleti 965 respondenti. Küsitluse käigust annab ülevaate [tabel 2](#).

Tabel 2. Ülevaade küsitlustööst

TULEMUS	Arv	% külastatud aadressidest
Intervjuu	965	42,3
Sihtrühm puudub	112	4,9
Kontakt puudub (kedagi pole kodus)	526	23,0
Sihtrühma kuuluv pereliige pole kodus	66	2,9
Kvoot täis	87	3,8
Keelduti kontaktist	310	13,6
Keeldumine sihtrühmas	216	9,5
Kokku külastatud aadresse	2282	100
<i>Kokku korduvvisiite</i>	<i>531</i>	<i>23,3</i>

Pärast küsitluse lõppu, kontrollimaks küsitlustöö kvaliteeti, saadeti välja 150 tagasisidekirja vastajatele.

Küsitlustöö käigus kujunenud valimi sotsiaal-demograafilist struktuuri võrreldi vastavate üldkogumi näitajatega ja hinnangute täpsuse tõstmiseks teostati kaalumine.

Andmetöötlus ja valimivea hinnang

Uuringutulemuste töötlemisel kasutati andmetöötluspaketti SPSS.

Järgnevas tabelis on toodud valimivea piirid proportsioonihinnangul 95% usaldusnivool.

Valimi suurus	50%	48%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%
10	30,99	30,97	30,36	29,56	28,40	26,84	24,79	22,13	18,59	13,51	10,57	8,68
20	21,91	21,90	21,47	20,90	20,08	18,98	17,53	15,65	13,15	9,55	7,48	6,14
30	17,89	17,88	17,53	17,07	16,40	15,49	14,31	12,78	10,74	7,80	6,10	5,01
40	15,49	15,49	15,18	14,78	14,20	13,42	12,40	11,07	9,30	6,75	5,29	4,34
50	13,86	13,85	13,58	13,22	12,70	12,00	11,09	9,90	8,32	6,04	4,73	3,88
60	12,65	12,65	12,40	12,07	11,60	10,96	10,12	9,03	7,59	5,51	4,32	3,54
70	11,71	11,71	11,48	11,17	10,74	10,14	9,37	8,36	7,03	5,11	4,00	3,28
80	10,96	10,95	10,73	10,45	10,04	9,49	8,77	7,82	6,57	4,78	3,74	3,07
90	10,33	10,32	10,12	9,85	9,47	8,95	8,26	7,38	6,20	4,50	3,52	2,89
100	9,80	9,79	9,60	9,35	8,98	8,49	7,84	7,00	5,88	4,27	3,34	2,74
110	9,34	9,34	9,15	8,91	8,56	8,09	7,47	6,67	5,61	4,07	3,19	2,62
120	8,95	8,94	8,76	8,53	8,20	7,75	7,16	6,39	5,37	3,90	3,05	2,50
130	8,59	8,59	8,42	8,20	7,88	7,44	6,88	6,14	5,16	3,75	2,93	2,41
150	8,00	8,00	7,84	7,63	7,33	6,93	6,40	5,71	4,80	3,49	2,73	2,24
200	6,93	6,93	6,79	6,61	6,35	6,00	5,54	4,95	4,16	3,02	2,36	1,94
300	5,66	5,65	5,54	5,40	5,18	4,90	4,53	4,04	3,39	2,47	1,93	1,58
500	4,38	4,38	4,29	4,18	4,02	3,79	3,51	3,13	2,63	1,91	1,49	1,23
800	3,46	3,46	3,39	3,30	3,17	3,00	2,77	2,47	2,08	1,51	1,18	0,97
1 000	3,10	3,10	3,03	2,95	2,84	2,68	2,48	2,21	1,86	1,35	1,06	0,87

Teostajad

Valimi koostamine ja küsitlustöö juhtimine - Helje Proosa

Küsimustik ja meetodika - Juhan Kivirähk

Programmeerimine ja andmetöötlus - Veiko Vaade

Aruanne - Juhan Kivirähk

Kontaktandmed: OÜ Uuringukeskus Faktum

Pärnu mnt 23 Tallinn 10141

Faktum@faktum.ee, tel 668 4530

UURINGU TULEMUSED

1 Usaldus riigi institutsioonide vastu

Usaldusväärseimate institutsiooni pingerida on jäänud endiseks – seda juhivad piirivalve ja Eesti Pank, mida peetakse usaldusväärseteks üle 80 protsendi elanikkonna poolt. Kolm neljandikku ja enam küsitletutest peab usaldusväärseks Vabariigi Presidenti, avalik-õiguslikku ringhäälingut ja kaitseväge (joonis 2).

Üle 70 protsendi küsitletutest peab usaldusväärseks ka politseid, kuid samal ajal on ligi neljandik ka selliseid vastajaid, kes korralvurite tegevust usaldusväärseks ei pea.

Võrreldes varasemate küsitlustega ongi kõige jõudsamalt edenenud just politsei usaldusväärsus. 2003. aasta veebruaris usaldas politseid 56%, 2004. aasta veebruaris 65% ja nüüd märtsis 72%.

Selgelt märgatav muutus paremuse poole on täheldatav ka kohtu usaldusväärssuses.

Kaitseväge ja Kaitsealiidu usaldusväärssuses suuri nihkeid toimunud ei ole, küll aga on selge tõusutrend jälgitav läbi viie aasta (joonised 3 ja 4).

Tulenevalt küsitlusperioodi aegsest ühiskondlikust situatsioonist oli väga madalale langenud valitsuse, peaministri ja Riigikogu usaldusväärsus. Nendega võistleb ebausaldusväärssuses vaid trükiajakirjandus.

Mõne protsendipügala võrra on kahanenud ka presidendi usaldusväärsus, seda just mitte-eestlastest vastajate silmis. Küllap on siin põhjuseks presidendi otsus mitte osaleda 9. mail Moskvast toimuvatel Suure Isamaasõja lõppu tähistavatel pidustustel.

Kui vaadata eestlaste arvamusi, peab Kaitseväge usaldusväärseks 85% küsitletutest, mis on sama kõrge näitaja kui piirivalvel (87%) ja presidendil (86%) ning pisut kõrgem kui Eesti Pangal (82%). Paraku on usaldus kaitseväge vastu märgatavalt madalam mitte-eestlastest vastajate puhul 50%), samal ajal

kui näiteks Eesti Panga või politsei usaldusväärsus vastaja emakeelest oluliselt ei sõltu.

Analoogiline olukord valitseb ka suhtumises Kaitseleitu, mida peab usaldusväärseks 67% eestlastest ja vaid 35% mitte-eestlastest.

Mitte-eestlaste madalad usaldusnäitajad Kaitseväge ja Kaitseleidu suhtes ei ole seotud üksnes suurema mitteusaldajate protsendiga, vaid ka lihtsalt seisukoha puudumisega. Kaitseleitu ei pea usaldusväärseks 33% mitte-eestlastest, selle kohta ei oska oma hinnangut anda 32%. Kaitseväge puhul on need arvud vastavalt 27% ja 21%.

Üheks põhjuseks võib siin pidada mitte-eestlaste (kelle seas on ka mitte-kodanikke ja teiste riikide kodanikke) nõrgemat seotust riigikaitsega. Ajateenistuse läbinud ja seeläbi ka kaitseväge probleemidega kokku puutunud muulaste osakaal on väike. Teenistuse Eesti Kaitseväes on läbinud 9% küsitletud eestlastest ja 6% mitte-eestlastest kodanikest; keegi lähedastest on Kaitseväes teeninud 57 protsendil eestlastest ja 31 protsendil mitte-eestlastest vastajatest.

Neist mitte-eestlasest, kes on ise teeninud Eesti Kaitseväes, peab kaitseväge usaldusväärseks 71% ja kaitseleitu 72%! Lähedaste sõprade või pereliikmete teenimine Eesti Kaitseväes vastaja suhtumist Kaitsevärke ja Kaitseleitu ei mõjuta.

Tabel 1.1. Kaitseväge ja Kaitseleidu usaldusväärsus sõltuvalt ajateenistuse läbimisest kaitseväes (%)

	MITTE-EESTLASED		
	Käinud Eesti Kaitseväes	Käinud Nõukogude Armees	Ei ole käinud
KAITSEVÄGI			
Usaldab	71%	41%	53%
ei usalda	-	31%	27%
KAITSELIIT			
Usaldab	72%	25%	38%
Ei usalda	12%	43%	29%

Teiselt poolt avaldab mitte-eestlaste suhtumisele mõju ka üldine maailmavaade ja militaarsfääriga seotud stereotüübid. Näiteks neist mitte-eestlastest, kes toetavad Eesti kuulumist NATOsse, usaldab Kaitseväge 62% ja Kaitseliitu 53%, neist aga, kellele NATOsse kuulmine meelt mööda pole, ei pea Kaitseväge ja Kaitseliitu usaldusväärseks vastavalt 37% ja 47%.

Tabel 1.2. Kaitseväge ja Kaitseliidu usaldusväärsus sõltuvalt suhtumisest NATO-ga liitumisse (%)

	MITTE-EESTLASED	
	NATO poolt	NATO vastu
KAITSEVÄGI		
Usaldab	62%	40%
ei usalda	22%	37%
KAITSELIIT		
Usaldab	53%	20%
Ei usalda	21%	47%

2 Julgeolek maailmas ja tõenäosus, et Eestit tulevikus rünnatakse

Olukorda maailmas peetakse alates 2001 aasta sügisest valdavalt ebastabiilseks - sõjaliste konfliktide ohu suurenemist maailmas peavad lähiaastatel tõenäoliseks 49% vastanutest ([joonis 5](#)). Nende vastajate osakaal, kelle arvates maailm muutub eeloleval aastakümnel turvalisemaks, on vaid 13%.

Mitte-eestlased hindavad konfliktiohu kasvu tõenäosust maailmas mõnevõrra madalamaks kui eestlased (kui eestlastest peab sõjaliste konfliktide suurenemist tõenäoliseks 51%, siis mitte-eestlastest arvab nii 46%), samal ajal on aga muulaste seas vähem neid, kes usuvad maailma turvalisemaks muutumisse (eestlastest 15%, mitte-eestlastest 9%).

Seevastu seda, et mõni välisriik võiks võtta Eesti suhtes ette sõjalise agressiooni, peetakse enamiku vastajate poolt ebatõenäoliseks – seda peab väga või küllaltki tõenäoliseks vaid 14% küsitletutest ([joonis 6](#)). Eestlastest peab kallaletungi Eestile väga või küllaltki tõenäoliseks 17% vastanutest, mitte-eestlastest jagab taolist arvamust 8%.

3 Eesti julgeolekut tagavad tegurid

Kaheks kõige olulisemaks Eesti julgeoleku tagatiseks peetakse kuulumist NATOsse (64%) ning kuulumist Euroopa Liitu (51%) (joonis 7).

Koostööd ja heanaaberlikke suhteid Venemaaga, mida varasematel aastatel hinnati võrdselt oluliseks NATOsse kuulumisega, liigitab kolme olulisema julgeolekugarantii hulka nüüd vaid 38% küsitletutest. Tõsi, mitte-eestlaste jaoks on see endiselt kõige olulisem tegur (55%), kuid pea sama oluliseks on nende jaoks tõusnud ka kuulumine Euroopa Liitu (52%).

Eestlastest peab valdav enamus (79%) olulisimaks kuulumist NATOsse. Euroopa Liitu tähtsustavad eestlased julgeolekugarantiina samal määral nagu mitte-eestlasedki (50%).

Olulisuselt järgmisteks julgeolekuteguriteks peetakse tihedate majandussidemete loomist erinevate maailma riikidega, Balti riikide kaitsealast koostööd ja tugevaid kaitsejõude.

Mitte-eestlased peavad keskmisest olulisemaks laialdasi majandussidemeid maailma riikidega, kõrget elatustaset ja neutraliteedipoliitikat. Eestlased aga peavad mitte-eestlastest olulisemaks Balti riikide kaitsealast koostööd, ning oma tugevate kaitsejõudude olemasolu.

Siiski tuleb tõdeda, et oma riigi kaitsealase valmiduse tähtsustamine aasta aastalt langeb.

4 Eesti turvalisuse muutumine pärast NATO-ga liitumist

46% vastanuist leiab, et Eesti turvalisus on pärast NATO-ga liitumist oluliselt või pigem kasvanud. 41% arvates pole julgeolekus muutusi toimunud ja 3% meelest on see NATO-ga liitumise järel koguni kahanenud (joonis 8).

Selle hinnangu andmine on seotud üldise suhtumisega NATO-sse. Nii peab turvalisust kasvanuks 58% liitumise pooldajatest ja vaid 8% selle vastastest. Viimastest leiab kaks kolmandikku, et midagi pole muutunud ja 16% peab julgeolekut isegi pigem kahanenuks.

Aastaga pole suhtumises olulisi muutusi aset leidnud (joonis 8A).

5 Suhtumine NATO-sse

NATO-sse kuulumist pooldab kindlasti või pigem pooldab 74% elanikkonnast, selle vastaseid on 18%.

Eestlastest toetab NATO-sse kuulumist 88%, mitte-eestlastest aga 42% (joonis 9). Kui eestlaste puhul on NATO toetajate osakaal tõusnud seniste uuringute kõrgeimale tasemele, siis mitte-eestlaste puhul on see mõne protsendipügala võrra langenud.

Eestlaste toetus NATOsse kuulumisele on sotsiaaldemograafiliste gruppide lõikes küllaltki ühesugune, tõustes keskmisest kõrgemaks vaid meeste ja kõrgemini haritud vastajate puhul.

Mitte-eestlaste seas on NATO-sse kuulumise kõige suuremateks toetajateks 15-19 aastased (74%) ja 20-29 aastased (55%).

Eesti Vabariigi kodanikest toetab NATO liikmeks olekut 82 protsenti (joonis 10)

NATO toetuse trend on eestlaste seas olnud püsivalt tõusev, mitte-eestlastel aga vahelduvate tõusude ja mõõnadega. Kui jätta kõrvale 2003. aasta suvine erakorraliselt suur toetus ja sellele järgnenud järsk langus, on ka mitte-eestlaste suhtumises NATO-sse perioodi vältel siiski üldiselt paranenud (joonis 9A).

6 Informeeritus NATO-st

5% küsitletutest hindavad oma informeeritust selle kohta, mida tähendab Eesti jaoks NATO liikmeks olek, väga heaks ning 44% pigem heaks (joonis 11). Informeeritus tõusis järsult 2003. aasta alguses ja on senini püsinud samal tasemel (joonis 11A). Põhjuseks võib ilmselt pidada 2003. aasta Euroopa Liiduga ühinemisreferendumi eel tehtud massiivset teavitustööd, mis tõstis elanikkonna teadlikkust lisaks Euroopa Liidule ka teiste Euroopa riike ühendavate struktuuride suhtes.

Eestlased hindavad oma informeeritust paremaks (54%) kui mitte-eestlased (38%). Mõlemas keelerühmas peavad ennast paremini informeerituks mehed ja kõrgema haridusega vastajad.

Eestlaste seas on informeeritumad üle 40-aastased linnaelanikud, mitte-eestlaste seas aga pigem noorematesse vanusegruppidesse kuulujad. Alla 30 aasta vanuste vastajate seas on eestlaste ja mitte-eestlaste informeerituse tase enam-vähem võrdne.

Informeerituse tase omakorda mõjutab oluliselt ka seda, kuidas NATO-sse kuulumist hinnatakse.

Mida paremini on vastaja informeeritud, seda enam avaldab ta toetust NATO-le.

Tabel 6.1. Suhtumine NATO-ga liitumisse sõltuvalt vastanute hinnangust oma informeeritusele, %

	EESTLASED		MITTE-EESTLASED	
	Hästi informeeritud	Halvasti informeeritud	Hästi informeeritud	Halvasti informeeritud
NATO poolt	94%	81%	54%	37%
NATO vastu	4%	10%	40%	44%

Näeme, et NATO vastaste osakaal on enam-vähem ühesugune nii hästi kui ka halvasti informeeritud muulaste hulgas. Järelikult on lisaks informeerituse tasemele oluline ka informatsiooni sisu. Seetõttu on oluline teada, mis allikatest riigikaitse ja NATO-teemalist informatsiooni saadakse.

7 Infoallikad Eesti riigikaitse ja NATO kohta

Infokanalite osas, mille kaudu vastajad on saanud riigikaitse ja NATO kohta teavet, olulisi muutusi võrreldes varasemate uuringutega toimunud ei ole.

Eestlaste jaoks domineerib selgelt kolm peamist infoallikat (joonis 12): eestikeelne trükiajakirjandus (90%) ning eestikeelsed tele- (87%), raadiosaated (75%). Võrreldes varasemate uuringutega on raadiosaadete tähtsus pisut langenud. Neljandal kohal on internet (23%), mis näiteks kõige nooremasse vanusegruppi kuuluvate eestlaste seas on sama oluline kui raadiosaatedki (vastavalt 52% ja 55%). Kõik ülejäänud infokanalid on eestlaste jaoks riigikaitse teemalise info saamisel marginaalse tähtsusega.

Ka mitte-eestlaste jaoks on esiplaanil kodumaised, ehkki venekeelsed infoallikad: Eesti radiojaamade venekeelsed saated (62%), Eestis ilmuvad venekeelsed ajalehed, ajakirjad (57%) ja Eesti telejaamade venekeelsed saated (56%). Ent lisaks nendele infoallikatele on küllaltki olulised ka Venemaa telekanalite saated, mille tähtsus võrreldes eelmise aasta oktoobriga on küll pisut vähenenud (25%, eelmise aasta oktoobris 33%). 11 protsenti muulastest kuulab ka Venemaa raadiosaateid, 7 protsenti loeb Venemaal ilmuvaid ajalehti ja ajakirju. Väikseimat tähtsust omavad NATO teemaliste teabekanalitena Soome televisioon ja lääneriikide trükimeedia.

Internet on oluliseks infoallikaks 17 protsendile mitte-eestlastest, kuid kõige nooremas vanusegrupis on see Eesti radiojaamade venekeelsete saadete (53%) järel olulisuselt teine kanal (43%), mille kaudu riigikaitse kohta infot saadakse.

Tabelist 7.1 nähtub, et need mitte-eestlased, kes jälgivad eestikeelseid infoallikaid, olles seega enam integreerunud Eesti ühiskonda, hindavad Eesti kuulumist NATOsse kõige positiivsemalt. Seevastu Venemaa infokanalite jälgimine toob suure tõenäosusega kaasa NATO vastased hoiakud. Eesti venekeelsete teabekanalite auditorium jääb oma hoiakutelt vahepealseks, omamata iseseisvat mõju mitte-eestlaste hoiakutele (need sõltuvad sellest, kas lisaks Eesti venekeelsele meediale jälgitakse Venemaa või Eesti eestikeelseid infokanaleid).

Tabel 7.1. Muulaste suhtumine NATO-ga liitumisse sõltuvalt vastanute kontaktist erinevate infoallikatega, %

	KOKKU	Ajakirjandus			Raadiosaated			Telesaated		
		Eesti eesti keelne	Eesti vene keelne	Venemaa	Eesti eesti keelised	Eesti vene keelised	Venemaa	Eesti eesti keelised	Eesti vene keelised	Venemaa
NATO poolt	42	63	44	37	60	42	37	69	42	29
NATO vastu	44	22	45	46	28	45	44	21	47	57
<i>ei oska öelda</i>	<i>14</i>	<i>15</i>	<i>11</i>	<i>17</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>19</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>14</i>

8 Eesti elanikkonna kaitsetahe

Elanikkonna kaitsetaht uuritakse kahe erineva küsimuse abil.

Üks neist mõõdab, mil määral tunnistavad vastajad vajadust Eestit sõjaohu korral kaitsta: *"Kui Eestit peaks ründama mõni riik, kas me peaksime igal juhul osutama relvastatud vastupanu – ka siis, kui lõpptulemus ei ole meile selge?"*

Teine küsimus mõõdab vastaja isiklikku valmisolekut kaitsetegevuses kaasa lüüa: *"Kui Eestile tungitaks kallale, kas oleksite valmis oma võimete ja oskuste kohaselt osalema kaitsetegevuses?"*

Sõjalise vastupanu osutamist võimalikule kallalekippujale peab vajalikuks 66% küsitletutest (joonis 13).

Suuri erinevusi sotsiaaldemograafiliste gruppide lõikes ei ole. Vastupanu osutamist peavad üldiselt vajalikumaks mehed ja haritumad vastajad, samuti pealinna ja maapiirkondade elanikud.

Eestlaste puhul on madalam kaitsetahe täheldatava 30 – 49 aastaste seas, mitte-eestlaste puhul kõige nooremas vanusegrupis (15 – 19 aastased).

Läbi aastate on Eestile kallaletungi korral relvastatud vastupanu vajalikuks pidajate osakaal varieerunud piirides 56-st kuni 71 protsendini, keskmine tase ongi umbes kahe kolmandiku juures. Ka vastupanu osutamist mittevajalikuks pidavate vastajate osakaal on küllaltki stabiilselt 25 protsendi tasemel. (joonis 13A).

Kui Eestile tungitaks kallale, oleks valmis kaitsetegevuses kindlasti või tõenäoliselt kaasa lööma 70% küsitletutest (joonis 14), eestlaste puhul on vastav näitaja 74% ja mitte-eestlaste puhul 60%.

Kaitsetegevuses on keskmisest rohkem valmis osalema mehed, kõrgema haridusega ja maapiirkondades elavad vastajad.

Madalam on valmisolek üle 60-aastaste seas, mitte-eestlaste puhul ka alla 20-aastaste hulgas.

Eestlaste kaitsetahe on aastate jooksul kõikunud piirides 61st kuni 74 protsendini, käesoleva küsitluse tase on seega üks kõrgemaid (sama kõrge oli valmisolek kaitsetegevuses osaleda ka 2003. aasta esimesel poolel ja 2004. aasta alguses (joonis 14A).

Muulaste puhul on näha erinevusi kodanike ja mitte-kodanike kaitsetahtes valmisolekus riigikaitstes osaleda. Mitte-eestlaste valmisolek asuda kaitsetegevusse on alates 2003. aasta algusest kõikunud piirides 56st 71 protsendini. (joonis 14A).

Kuna reaalse rünnaku korral on tõenäoliselt kõige olulisem meeste valmisolek vaenlasele vastu hakata, siis toome joonisel 15 ära ka eraldi näitajad nende valmisoleku kohta.

Eesti meestest on valmis kaitsetegevuses kaasa lööma 85%, kusjuures valmisolek ulatub 80 protsendini ja kõrgemale kõigis vanusegruppides.

Mitte-eestlaste valmisoleku tasemeks on 64%, mis on sama suur kui eelmise aasta lõpulgi. Kaitsetahe on suurem üle 30 aastaste seas, kuid madal 15-19 aastaste hulgas.

9 Soov Eestist sõjaohu korral lahkuda

Sarnaselt kaitsetahtele on ka sõjaohu korral Eestist lahkuda soovijate osakaal olnud suhteliselt stabiilne.

Eestile kallaletungi korral üritaks Eestist kindlasti või tõenäoliselt lahkuda 17% küsitletutest, kindlasti ei lahkuks 43%, tõenäoliselt ei teeks seda 32% (joonis 16).

Eestlaste seas oleks lahkujaid 13%, mitte-eestlaste seas 24%.

Suurema tõenäosusega lahkuksid Eestist naised ja nooremad, kuni 39 aastased linnaelanikud.

Kõrgeim on lahkuda soovijate osakaal kõige nooremas vanusegrupis: 15-19 aastastest eestlastest lahkuks kindlasti või tõenäoliselt 26, mitte-eestlastest aga pooled (!)

10 Suhtumine kaitsekulutustesse

Avalikkuse seisukohad kaitsekulutuste küsimuses on püsinud suhteliselt muutumatutena (joonis 17).

Praeguseks saavutatud kaitsekulutuste taseme säilitamise pooldajate osakaal on viimastel aastatel kõikunud 44 – 53 protsendi vahel, kaitsekulutuste tõstmist peaks õigustatuks kolmandik. Kaitsekulutuste vähendamist on soovinud 12 - 14 protsenti elanikkonnast .

Nii eestlaste kui muulaste seas on ülekaalus inimesed, kes peavad kaitsekulutuste säilitamist praegusel tasemel parimaks võimalikuks variantiks (eestlastest 46 %, mitte-eestlastest 41%).

Eestlastest peab kaitsekulutuste vähendamist vajalikuks vaid 9%, kulude suurendamist peaks vastuvõetavaks 38%. Mitte-eestlaste seas on kulude suurendamise ja vähendamise pooldajaid ühepalju – vastavalt 22% ja 21%.

11 Seisukohad riigikaitse korraldamise osas

Kui küsida, kas Eestile oleks praeguse kaitsekulutuste taseme juures vaja rohkem väikesearvulist, hästi varustatud ja kaasaegse väljaõppega väekontingenti või rohkearvulist rahvaväge, siis kaldub elanikkonna eelistus selgelt esimese võimaluse kasuks (joonis 19). Sellise seisukoha pooldajaid oli märtsis sama palju kui eelmise aasta oktoobris - 74%.

11.1 Suhtumine kutselisse sõjaväesse

54% vastanute arvates peaks Eestis säilima üldine sõjaväekohustus, 40% arvates aga tuleks minna üle kutselisele sõjaväele, ülejäänud ei oma selles küsimuses kindalt seisukohta. (joonis 18)

Üldise sõjaväekohustuse pooldajaid on enam eestlaste kui mitte-eestlaste seas (vastavalt 62% ja 36%), kutselise sõjaväe pooldajaid aga enam muulaste kui eestlaste seas (vastavalt 55% ja 34%).

Kutselist sõjaväeteenistust kalduvad keskmisest rohkem toetama mehed, vanusegrupid 15 - 49 aastasteni ja linnades elavad vastajad (joonis 18).

Kui eestlaste seas jääb kõikides vanusegruppides peale poolehoid kohustuslikule ajateenistusele, siis mitte-eestlaste hulgas on kohustuslik ajateenistus ülekaalus vaid kõige vanemas, 60-74 aastaste vanusegrupis.

11.2 Suhtumine Eesti sõjaväelaste osalemisesse rahvusvahelistes sõjalistes missioonides

Eesti sõjaväelaste osalemise suhtes rahvusvahelistes sõjalistes missioonides ei ole eelmise aasta oktoobrist alates muudatusi avalikkuse hoiakutes toimunud - toetavalt suhtub sellesse 51% vastanutest, 44% on sellele aga pigem või täielikult vastu (joonis 20).

Eestlastest peab osalemist vajalikuks 60%, mitte-eestlastest vaid 30%.

Eestlaste hulgas suhtuvad keskmisest soosivamalt missioonides osalemisse mehed (69%), 20-29 aastased (72%) ja 30-39 aastased (63%), samuti haritumad inimesed (69%).

Mitte-eestlastest suhtuvad missioonidesse toetavamalt 20-29 aastased vastajad (45%).

11.3 Suhtumine Iraagi sõjalise missiooni pikendamisse Riigikogus

Eesti osalemise osas Iraagis on valdav enamik (64%) seda meelt, et Riigikogu ei tohiks seda missiooni pikendada. (joonis 21). Missiooni pikendamist toetab vaid 28 protsenti.

Erinevalt suhtumisest missioonides osalemisse üldse, mida eestlaste enamik toetab, on Iraagi missiooni lõpetamise poolt 59% eestlastest, seda pooldab vaid veidi üle kolmandiku (36%).

Mitte-eestlastest peab missiooni lõpetamist vajalikuks 76 protsenti.

Isegi neist vastajatest, kes põhimõtteliselt toetavad missioonides osalemist, toetab Iraagi missiooni pikendamist vaid 51%, selle vastu on 44%.

Neist vastajatest, kes peavad Iraagi missiooni pikendamist kindlasti või tõenäoliselt vajalikuks, leiab suurem osa, et missioon peaks jätkuma nii kaua, kuni seda jätkavad meie liitlased (41%) või kuni olukorra stabiliseerumiseni Iraagis (3%). Seda, et Eesti üksuse Iraagis viibimine tuleks siduda mingi konkreetse kuupäevaga (kuni 2006. aasta juunini), leiab 19% missiooni jätkamise toetajatest.

Neilt vastajatelt, kes olid missiooni pikendamise vastu, küsiti, mis tingimustel peaksid nad võimalikuks Iraagi missiooni jätkumist.

40% ei loobuks oma eitavast suhtumisest mingil tingimusel, 40% jääb aga sellele küsimusele vastuse võlgu.

Ülejäänud viiendik võiks oma eitavat suhtumist teatud tingimustel muuta.

Need tingimused on järgmised:

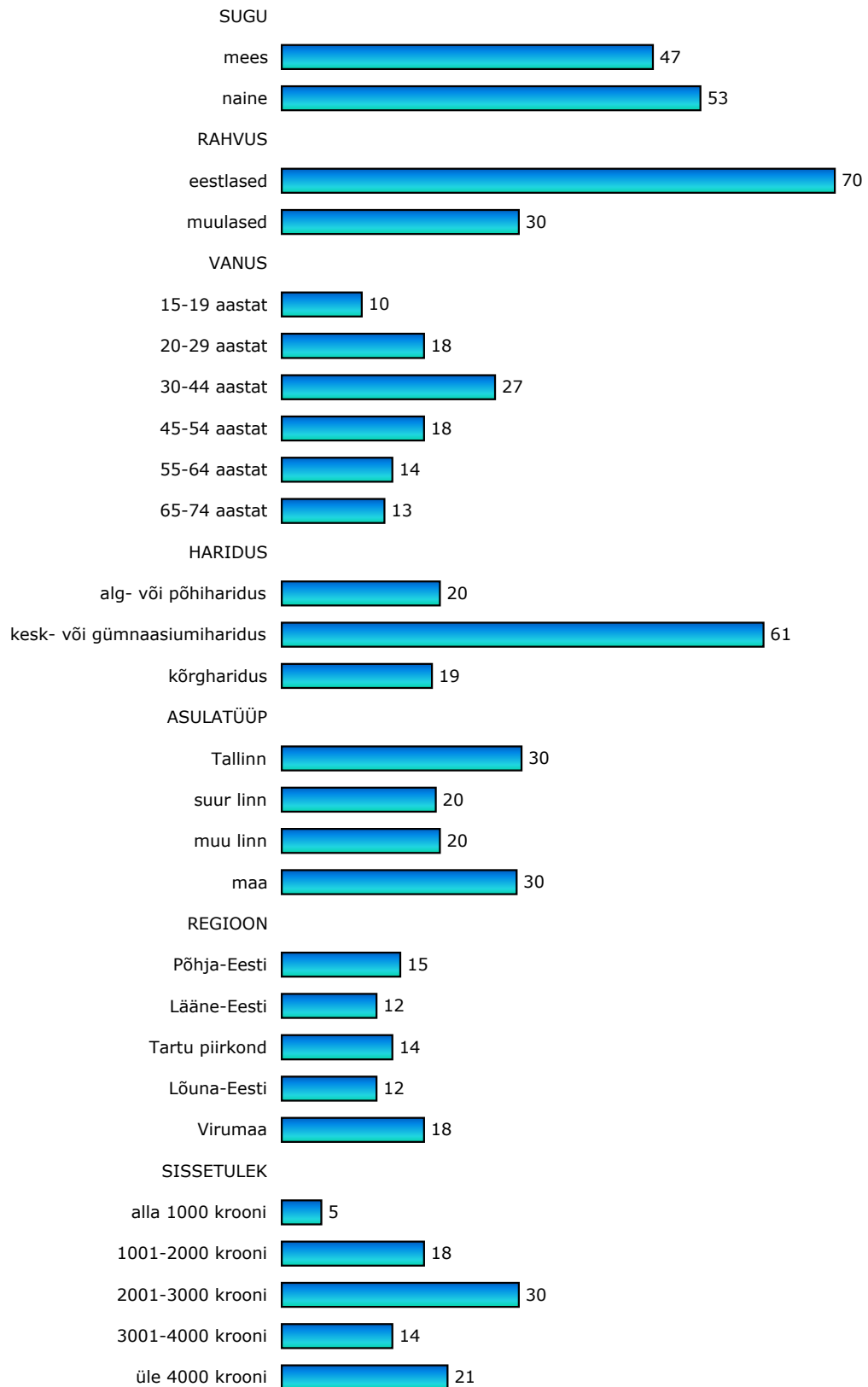
- * kui ei oleks sõda, kui Iraagis viibimine poleks hädaohtlik
kui seal oleks ka tegelikult rahuvalve 4%
- * kui Iraagis viibimine oleks tingitud suurest ohust maailmarahule,
kui see oleks konsensuslik kokkulepe paljude maailma riikide vahel 3%
- * kui Eesti osaleks Iraagi rahulikus ülesehitustöös, nõustades
demokraatia ja majanduse taastamist 2%
- * kui valitseks konkreetne oht Eesti enda julgeolekule 1%
- * kui Eesti saaks Iraagi missioonist kasu 1%
- * kui Iraagis osalemine oleks Iraagi rahva ja valitsuse soov 1%
- * kui Eesti sõduritel oleksid paremad tagatised (palk, pension,
toetus lähedastele jms) 1%
- * kui oleks lootus, et missioonil osalemise tulemusel suudetaks
Iraagis saavutada stabiilsus 1%

LISAD

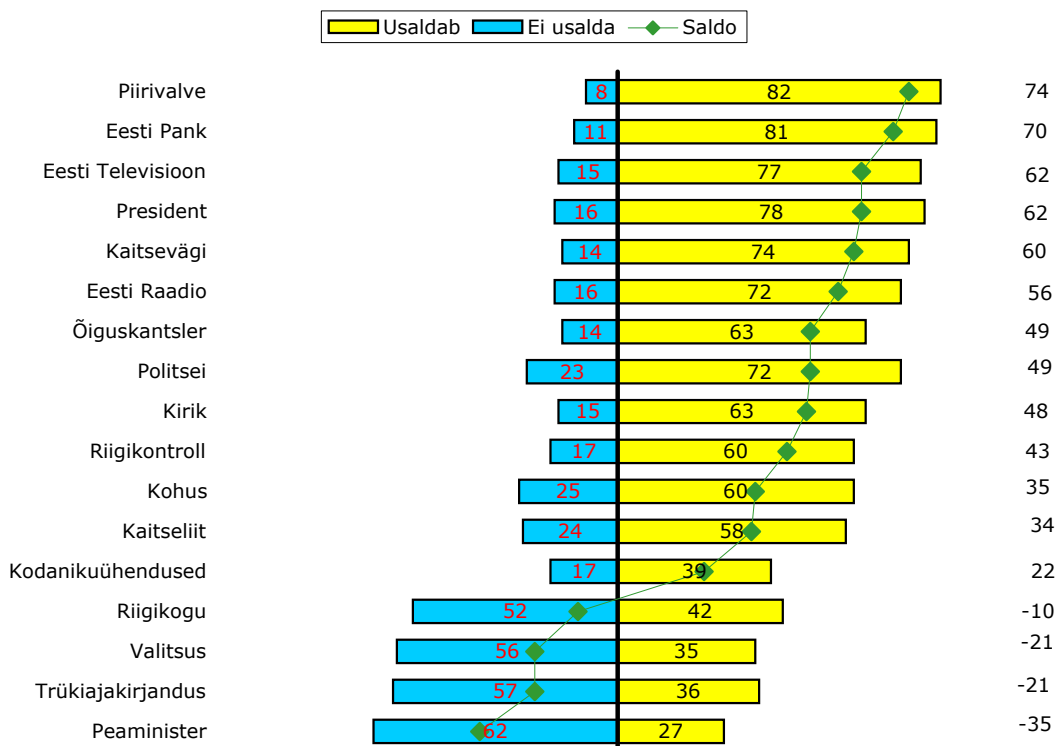
Joonised

Andmetabelid

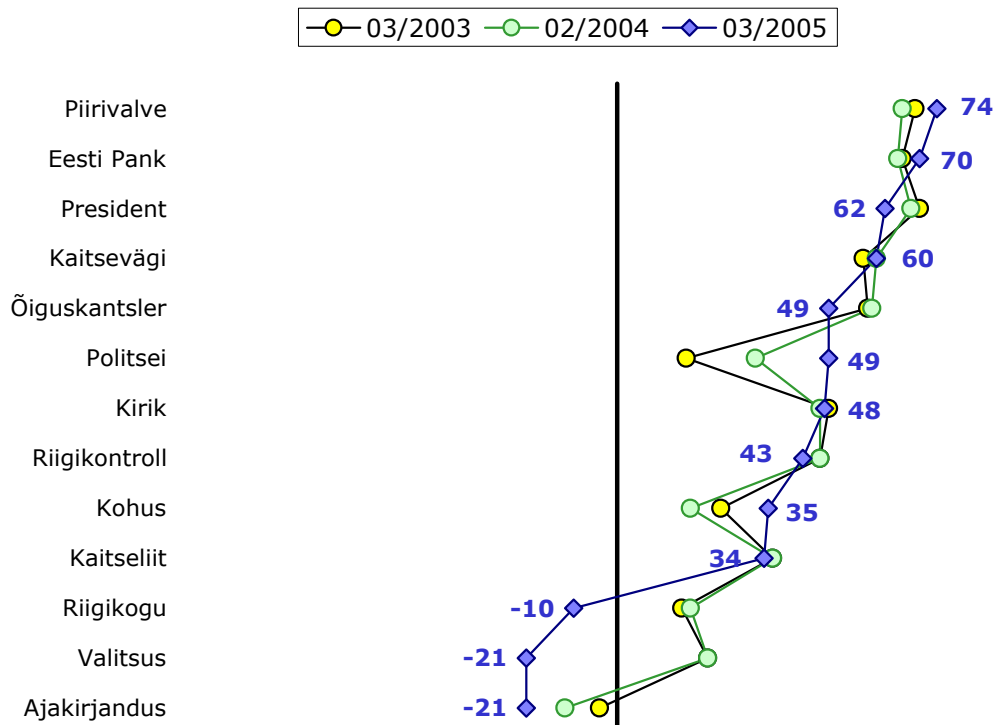
Ankeet

Vastanute struktuur
%, n=965

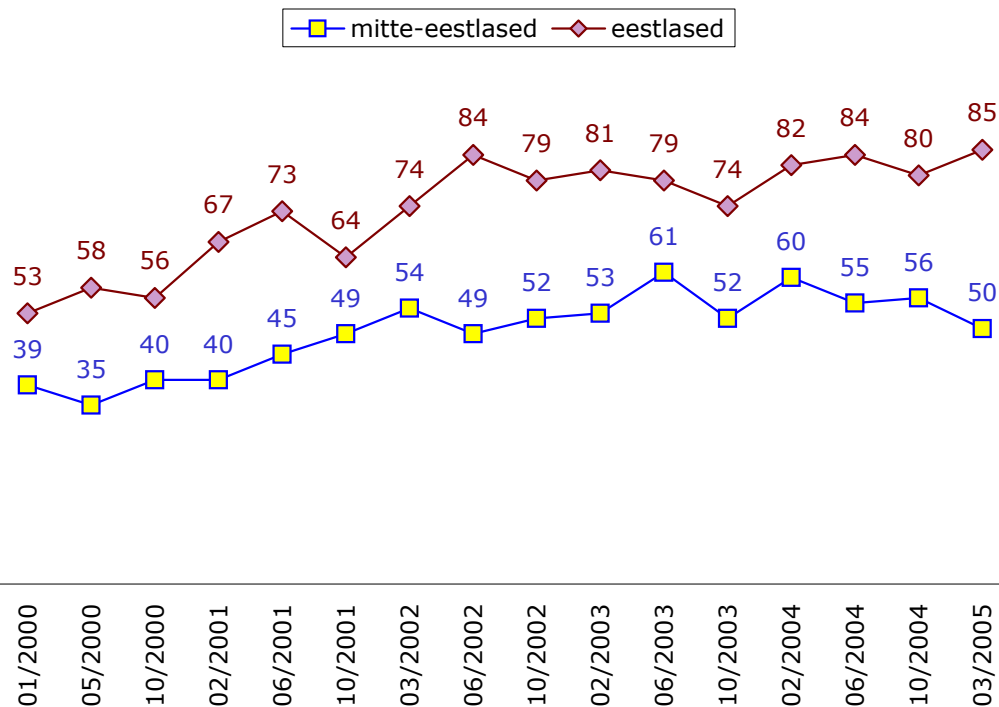
Institutsioonide usaldamine %, n=965

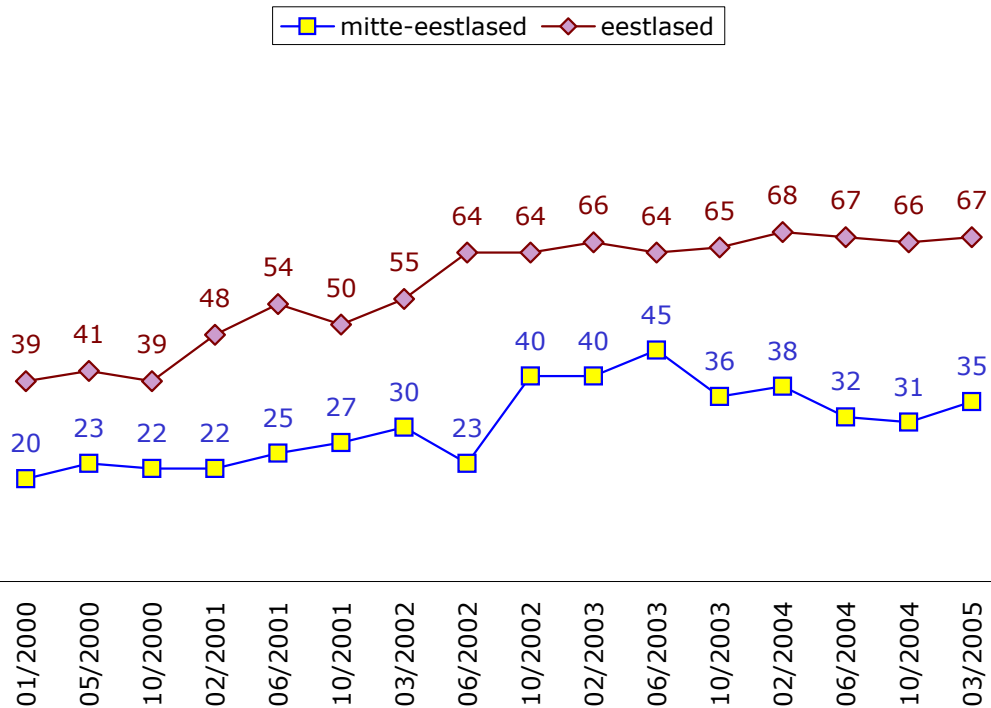
Võrdlus varasemate tulemustega saldo, %

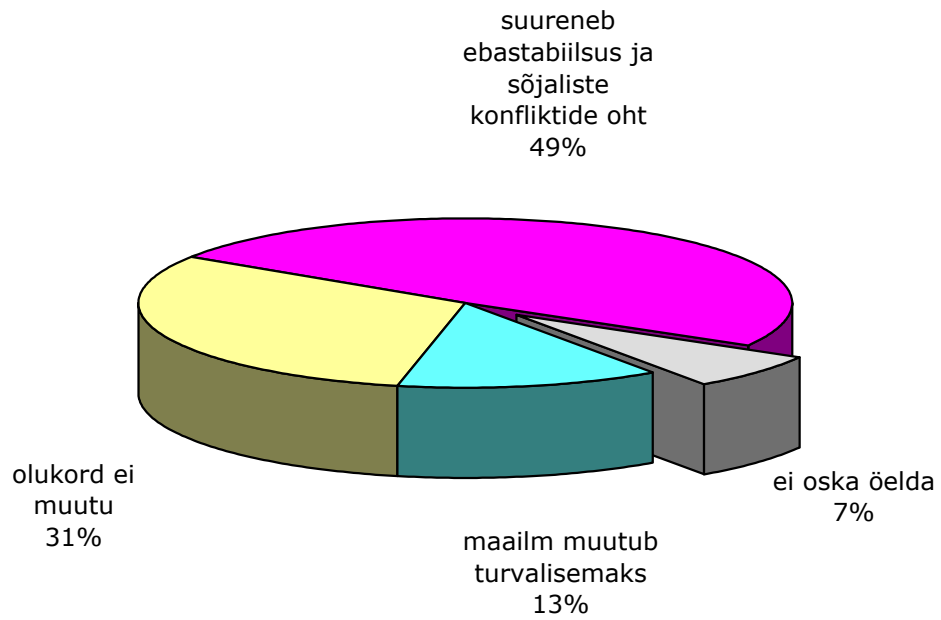
**Kaitseväe usaldusväärsus ajas
täiesti ja pigem usaldajad, %**

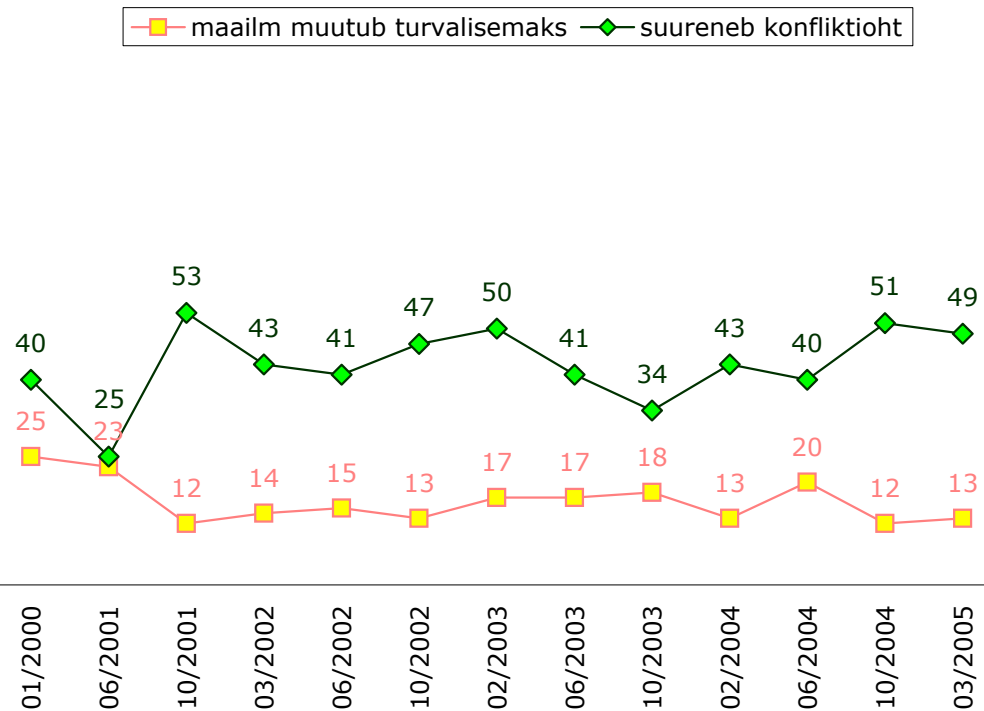
**Kaitseliidu usaldusväärsus ajas
täiesti ja pigem usaldajad, %**

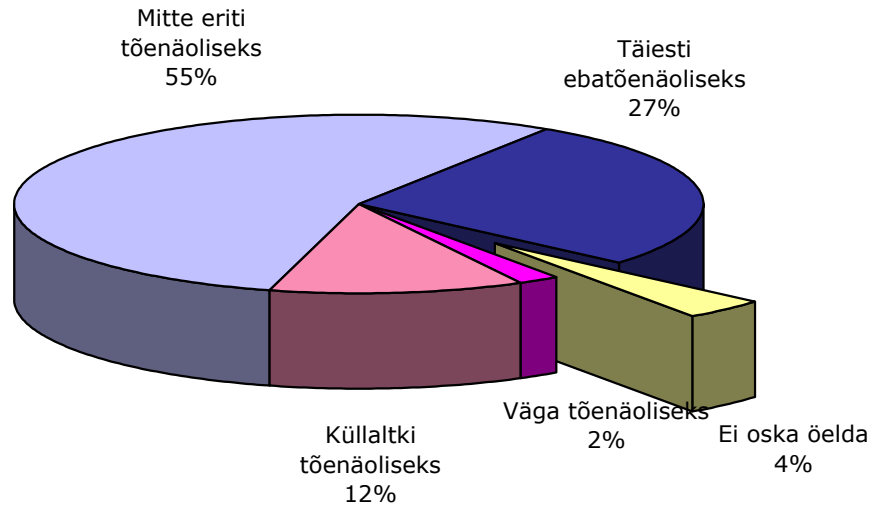
Julgeolek maailmas
%, n=965

Muutus ajas
%

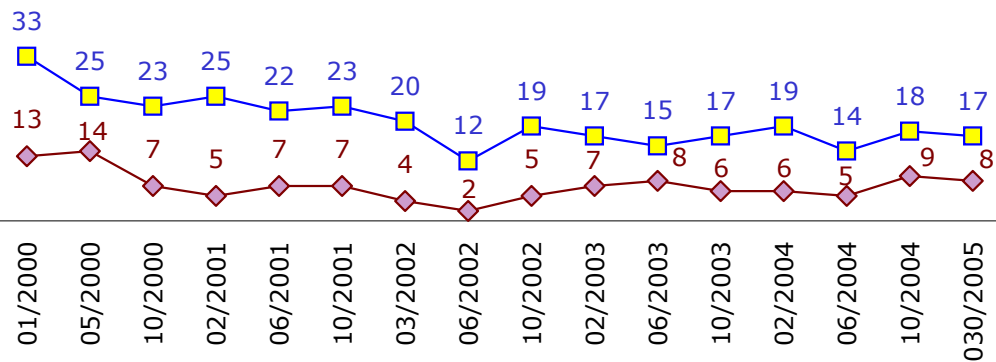

Tõenäosus, et Eestit ründab mõni teine riik
%, n=965

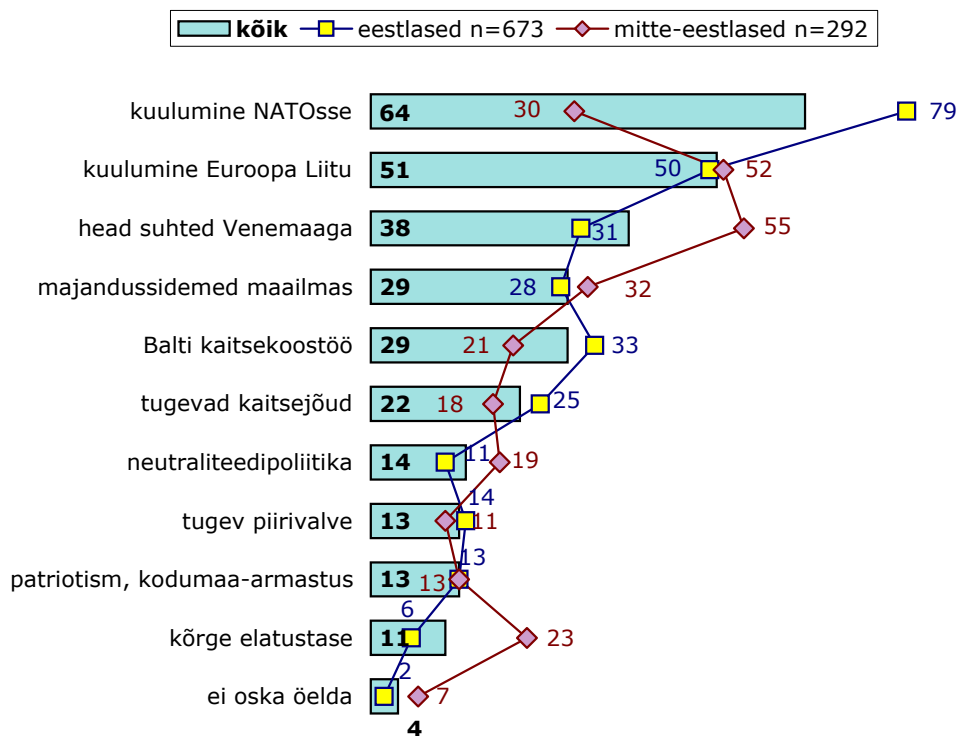

Muutus ajas
väga ja küllaltki tõenäoline, %

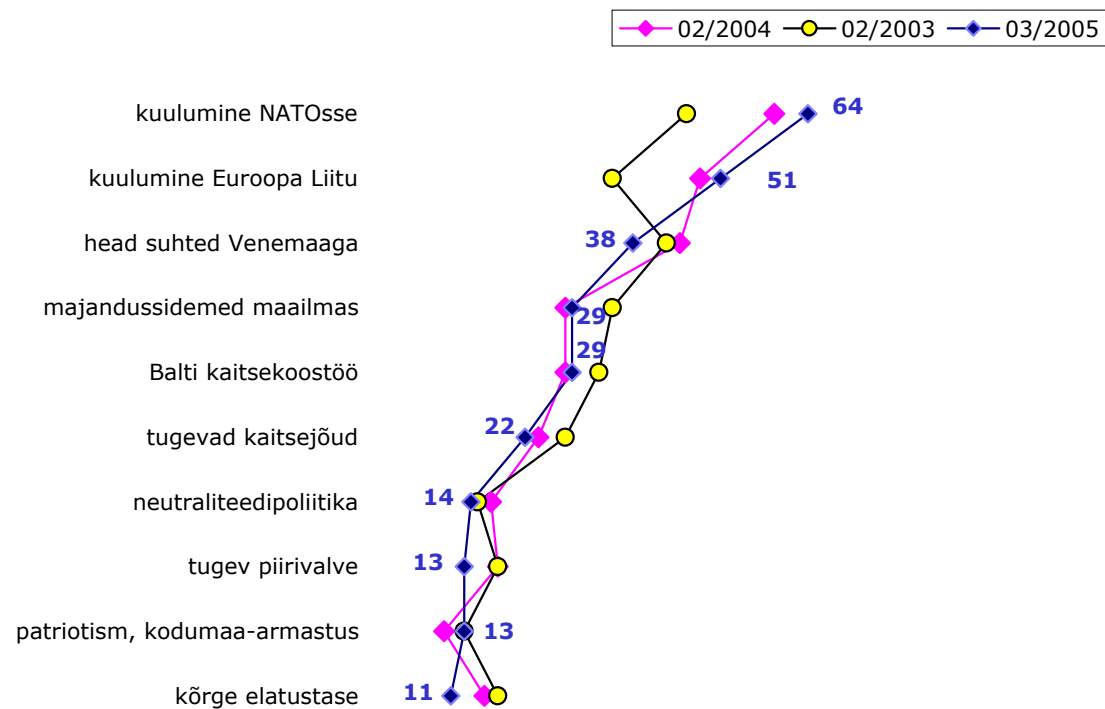
■ eestlased   ◆ mitte-eestlased

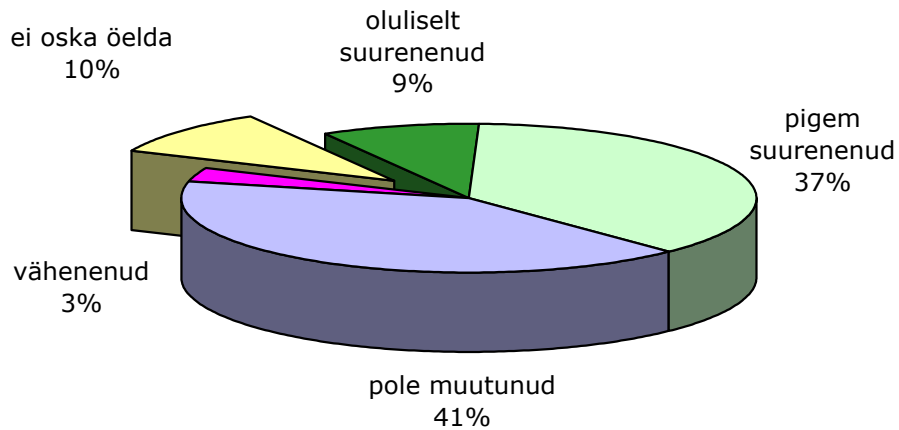
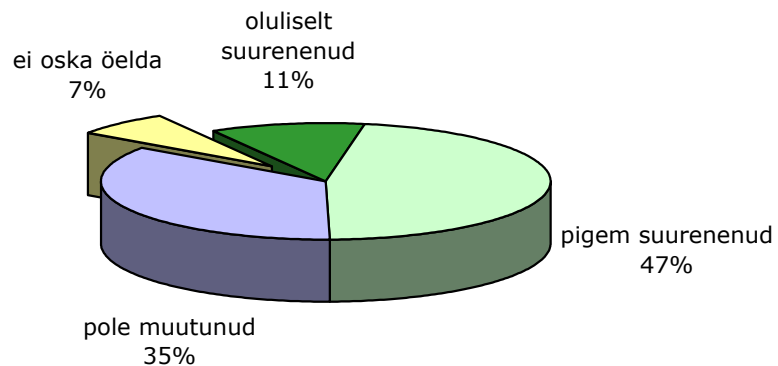
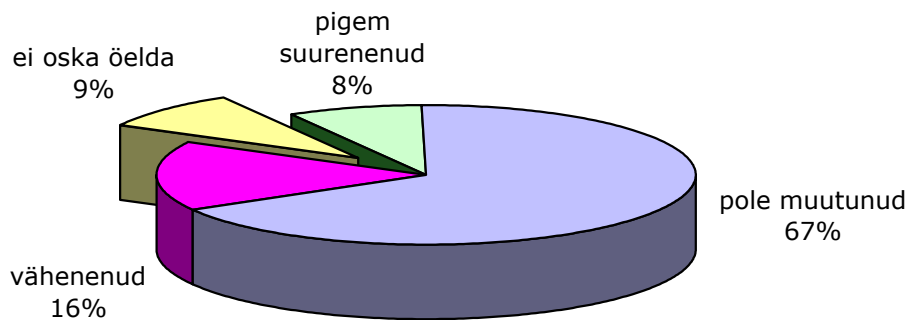

Eesti julgeoleku garantiid %, n=965

Võrdlus varasemate tulemustega %

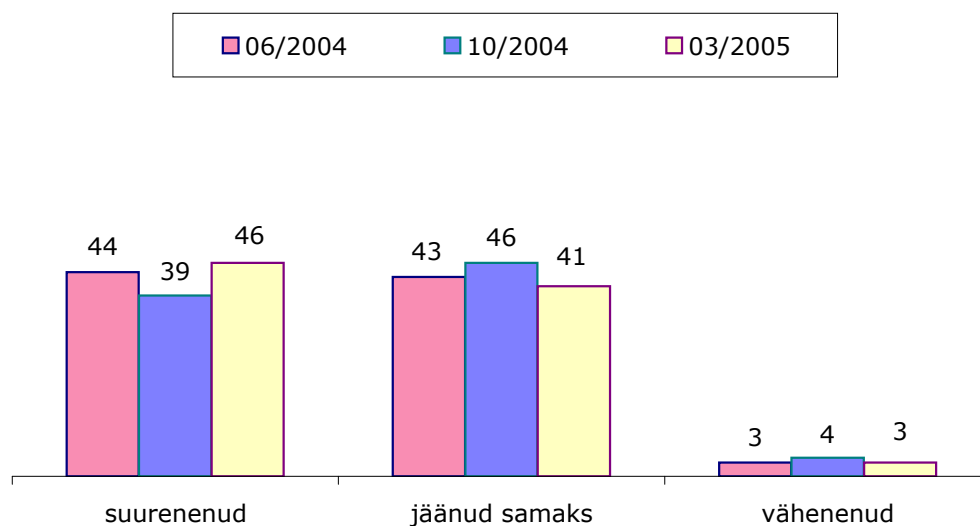

Kuidas on muutunud Eesti julgeolek pärast NATO-ga liitumist?
%, n=965**KÕIK****NATOga liitumise toetajad, n=716****NATOga liitumise vastased, n=175**

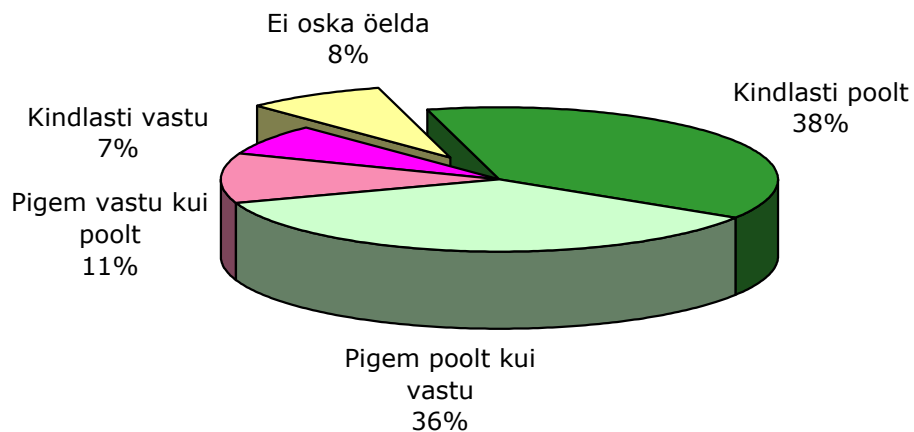

Kuidas on muutunud Eesti julgeolek pärast NATO-ga liitumist?
muutused ajas

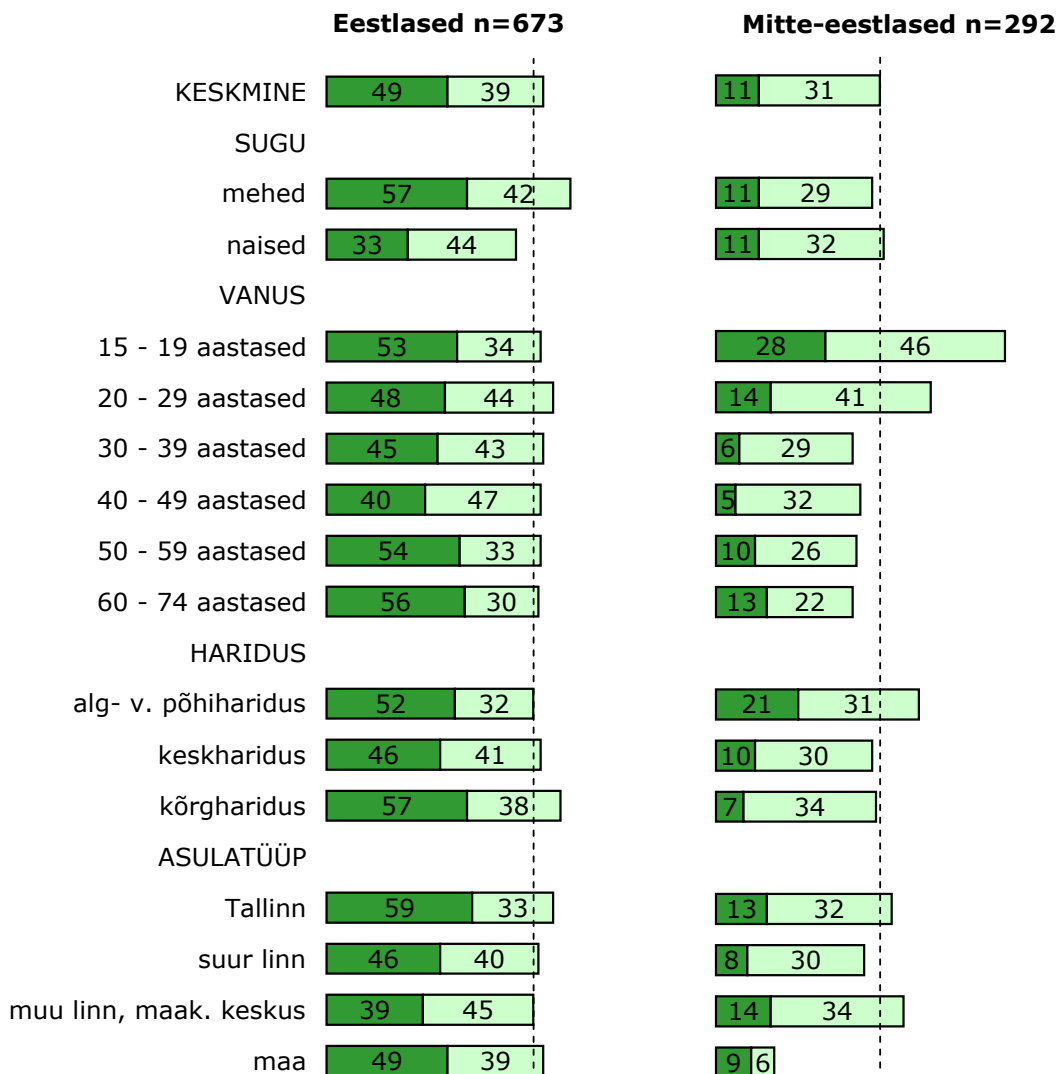

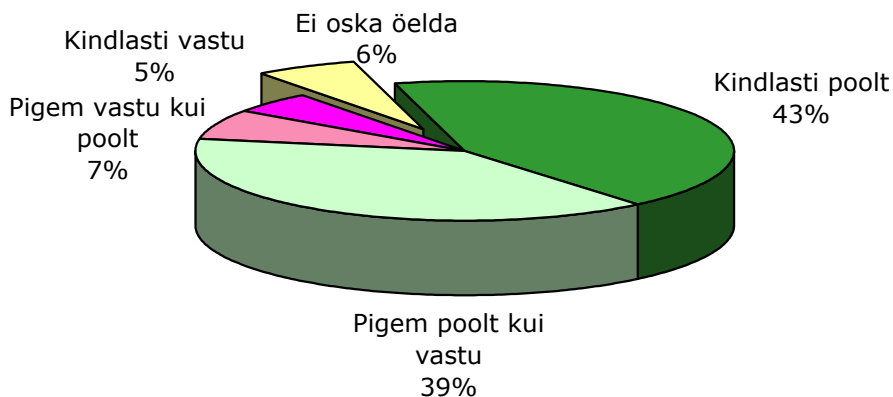
Suhtumine NATOsse kuulumisse %, n=965

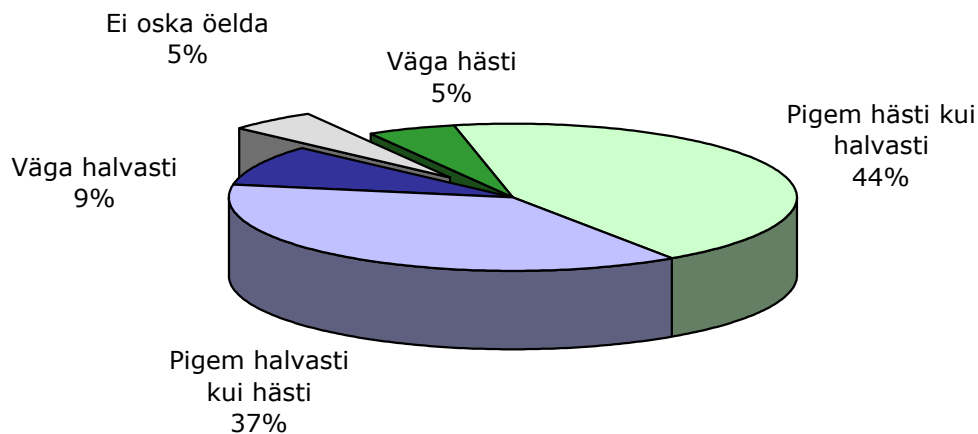
■ kindlasti poolt □ pigem poolt

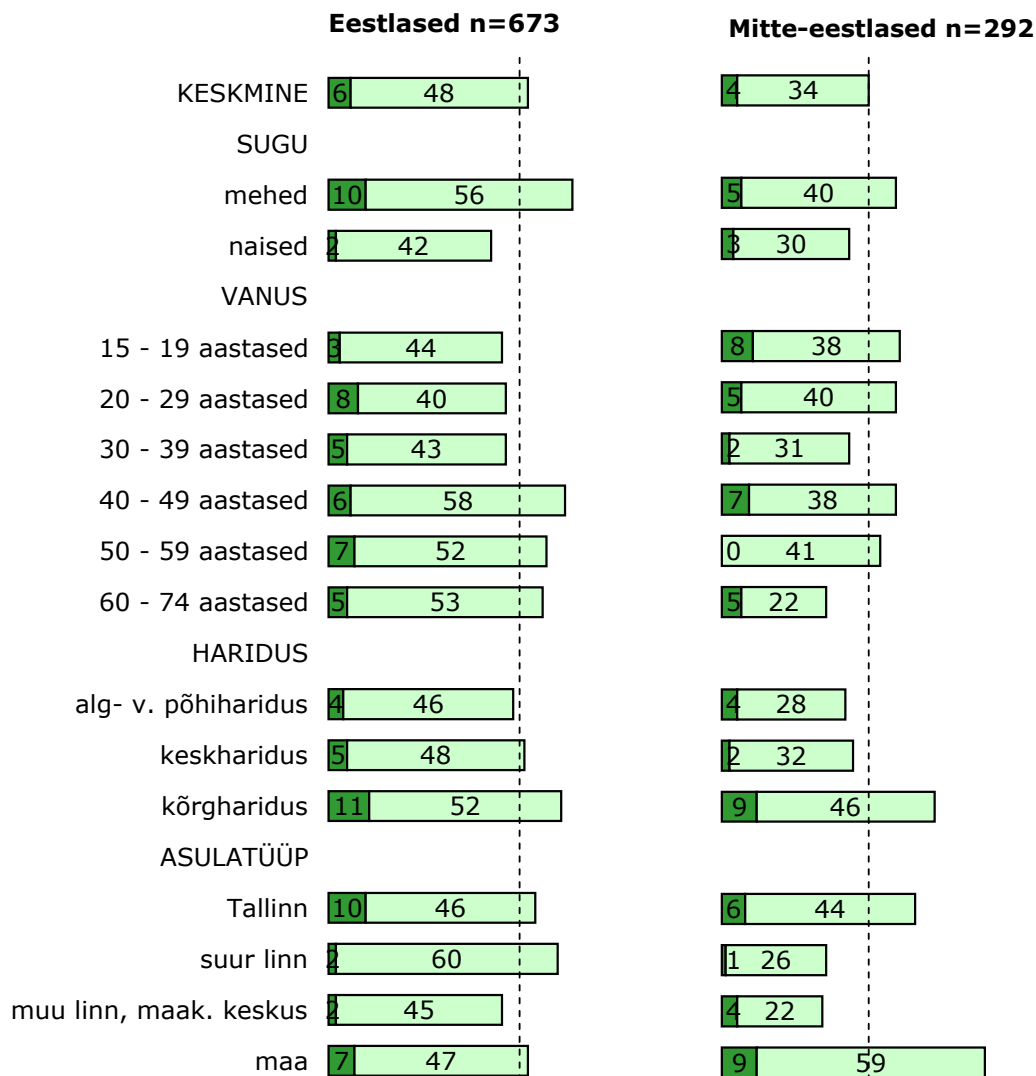
Eesti kodanike suhtumine NATOsse kuulumisse
n=795, %

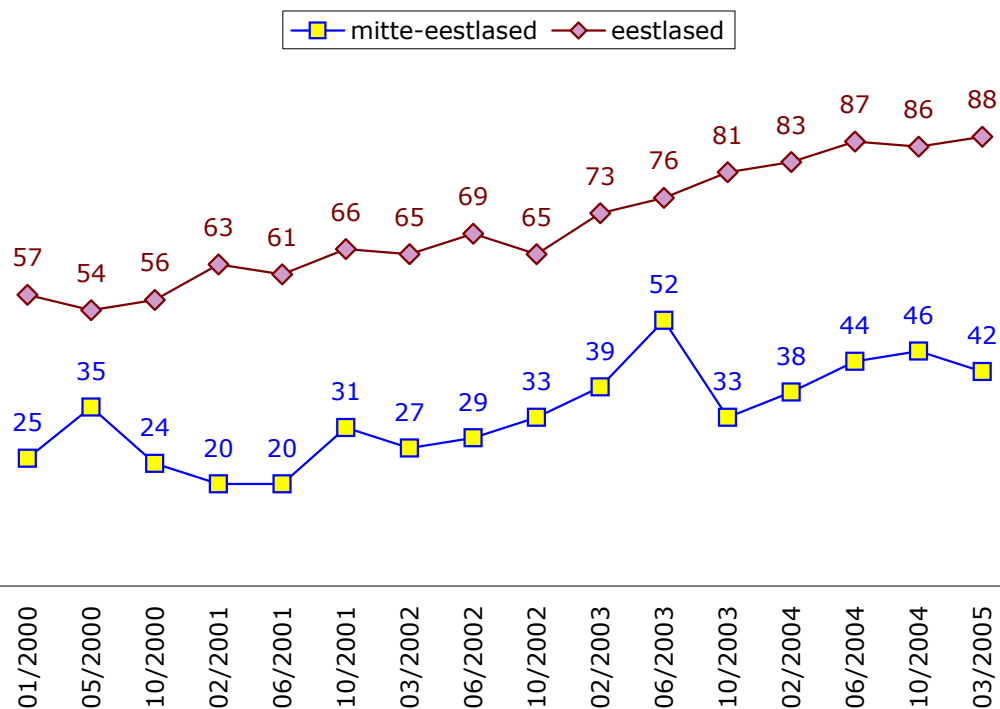
Informeeritus, mida Eesti jaoks tähendab NATO liikmeks olek
%, n=965

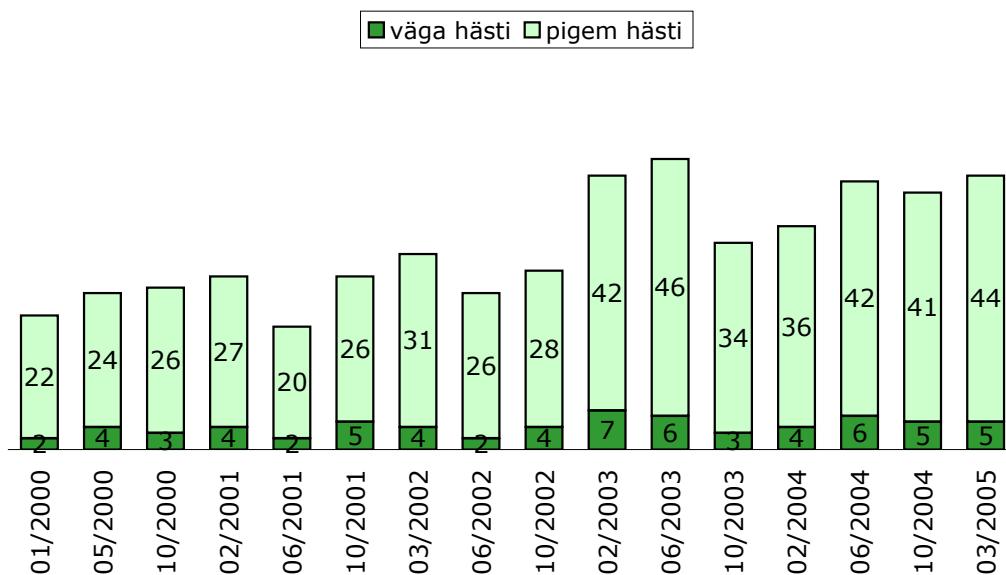
■ väga hästi □ pigem hästi kui halvasti

NATO-ga liitumise/ NATOsse kuulumise pooldajate osakaal ajas kindlasti ja pigem poolt, %

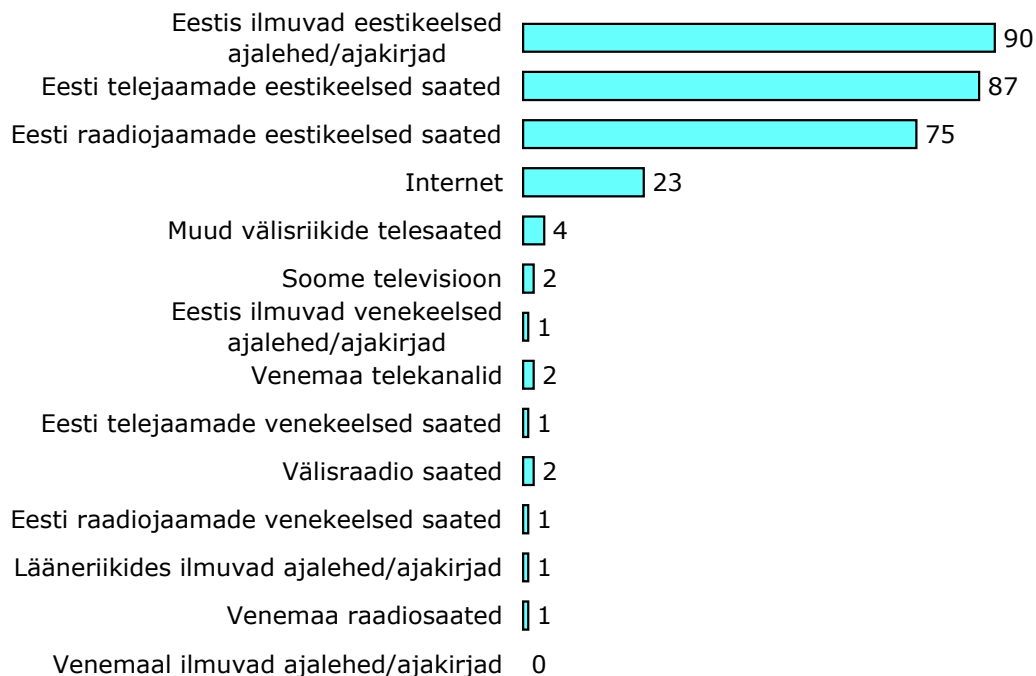

NATOga liitumise protsessiga hästi informeeritute osakaal ajas %

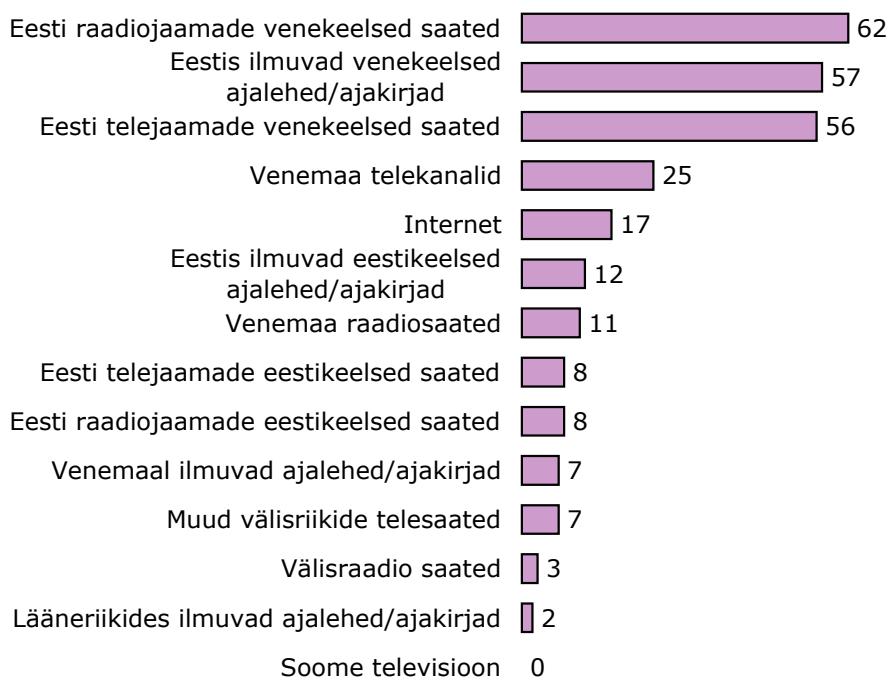

**Infoallikad, kust on saadud teavet
Eesti riigikaitse ja NATO kohta**
%, n=965

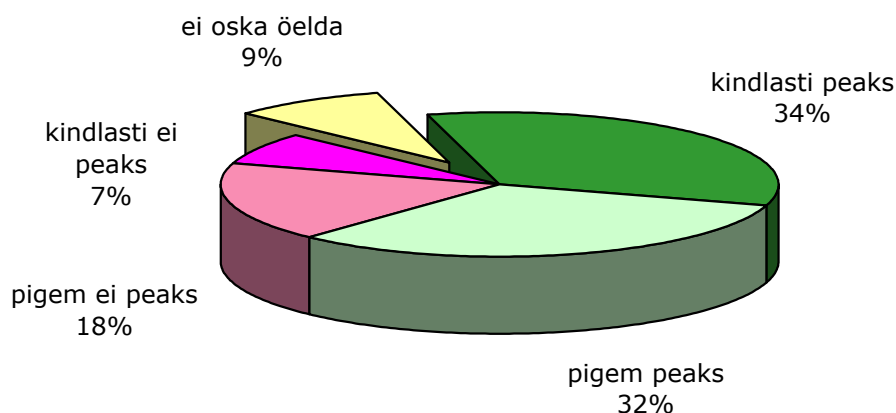
Eestlased, n=673

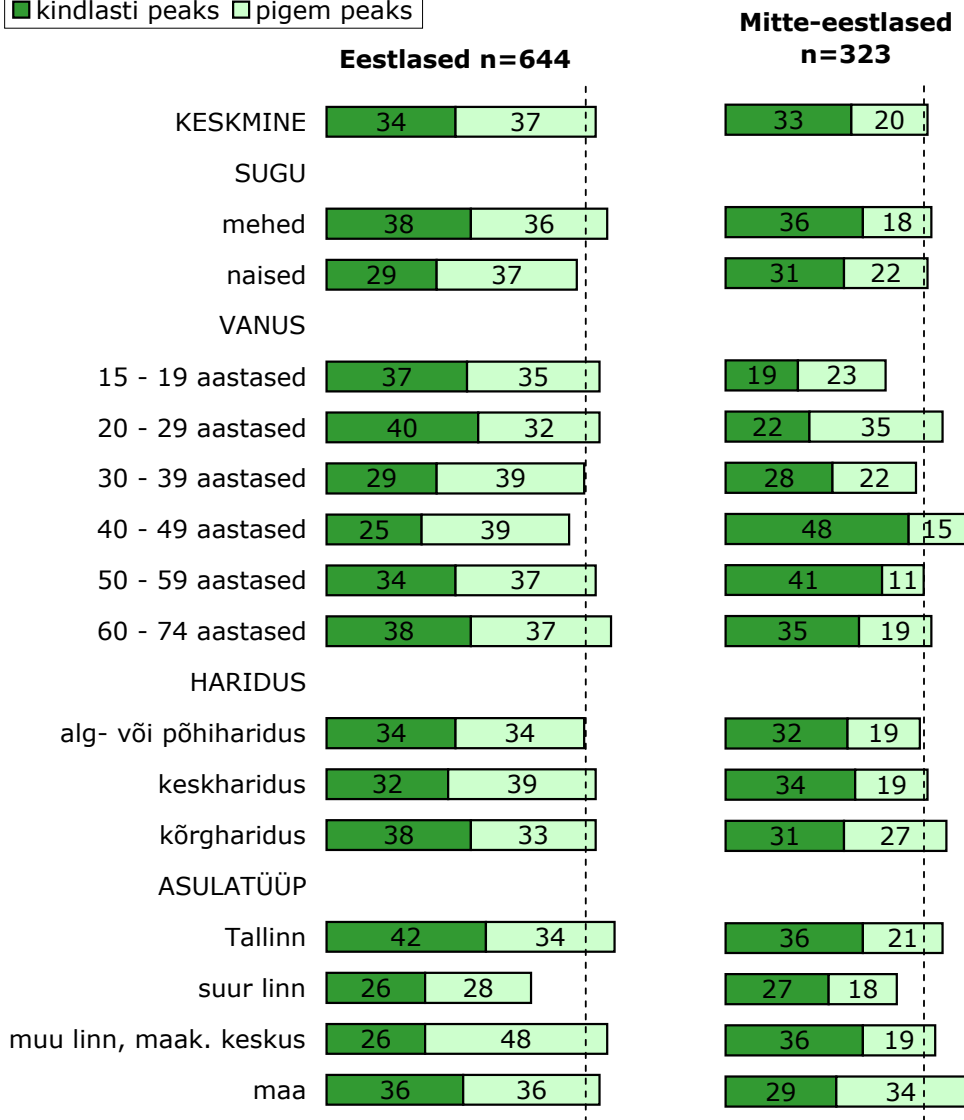
Mitte-eestlased, n=292

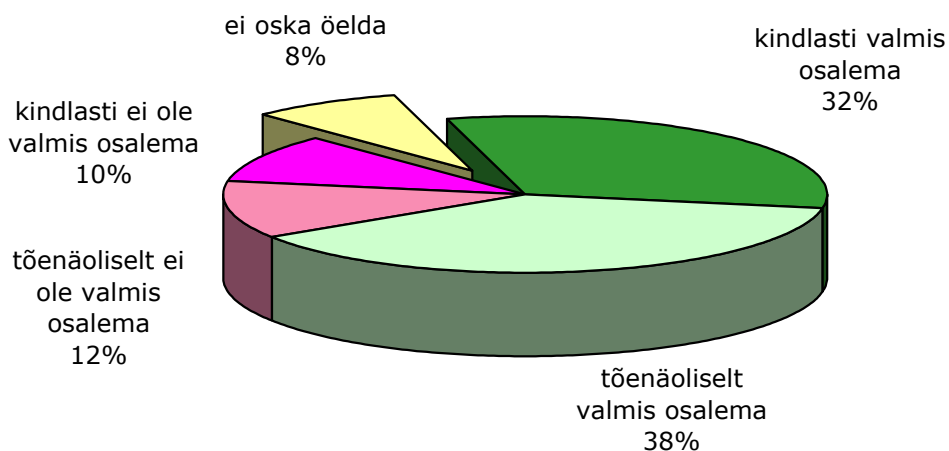
Relvastatud vastupanu osutamise vajalikkus rünnaku korral
%, n=965

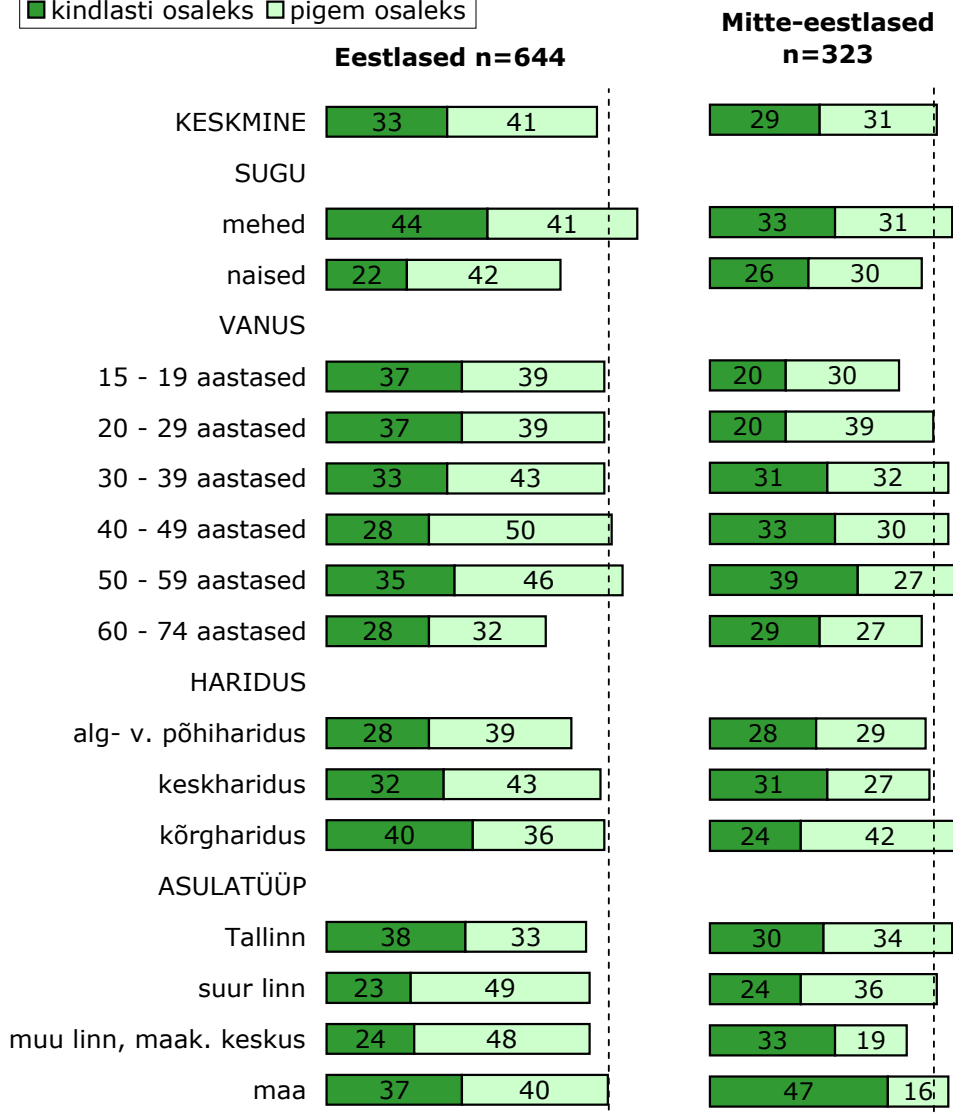
■ kindlasti peaks □ pigem peaks

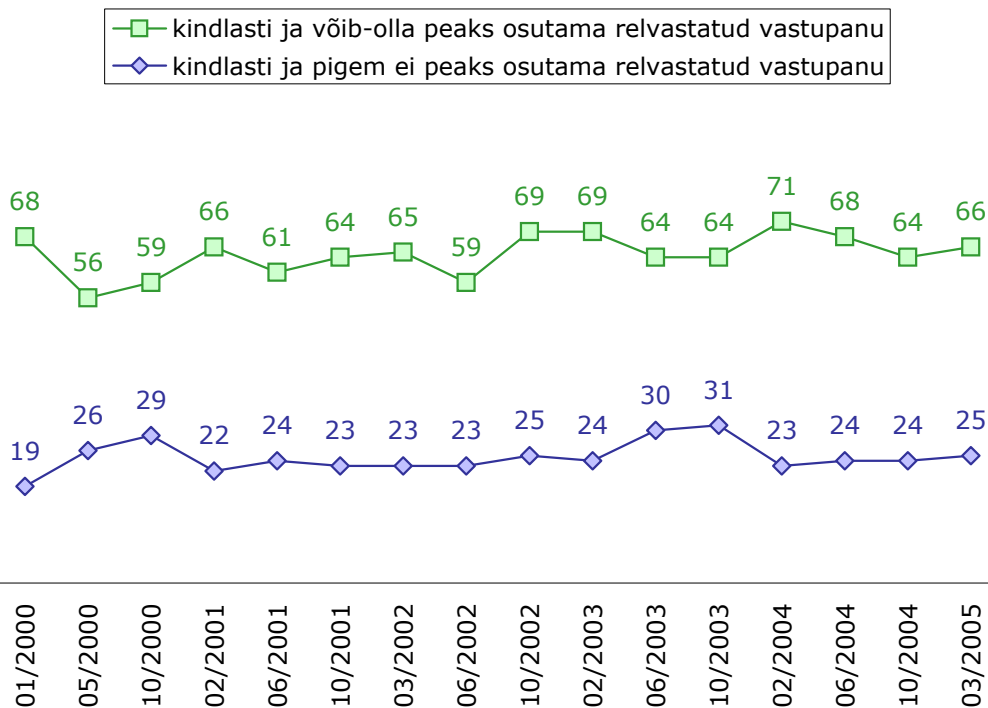
Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitakse kallale
%, n=965

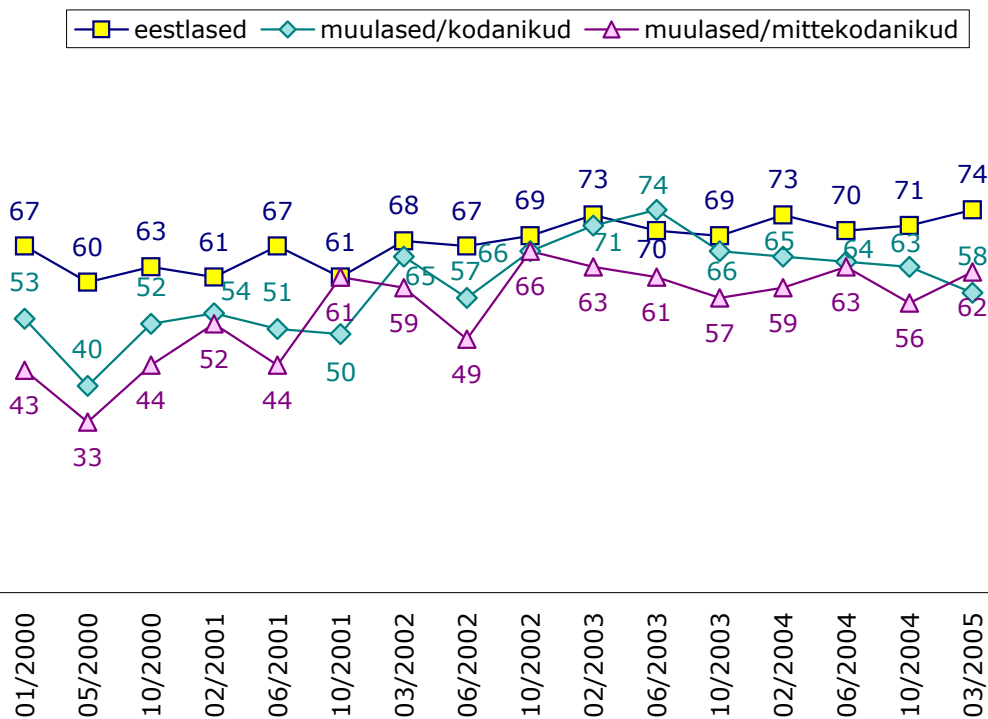
■ kindlasti osaleks □ pigem osaleks

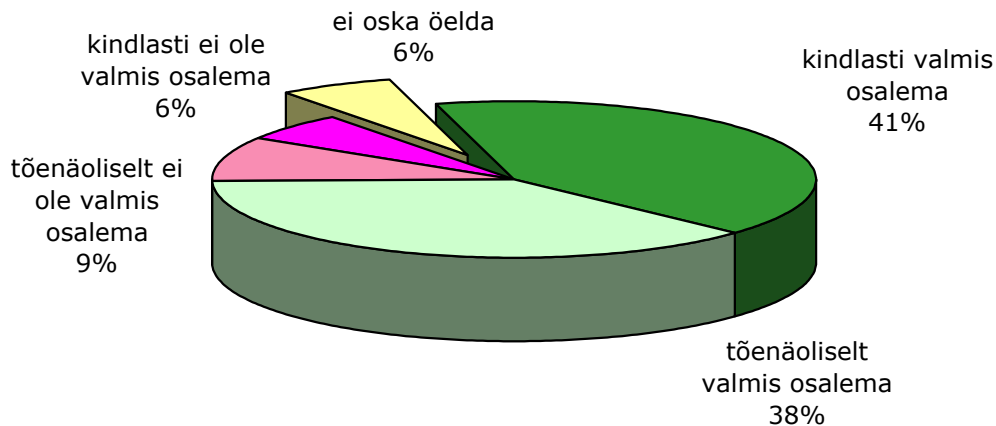
Rünnaku korral relvastatud vastupanu osutamise pooldajate ja vastaste osakaalu muutus ajas, %

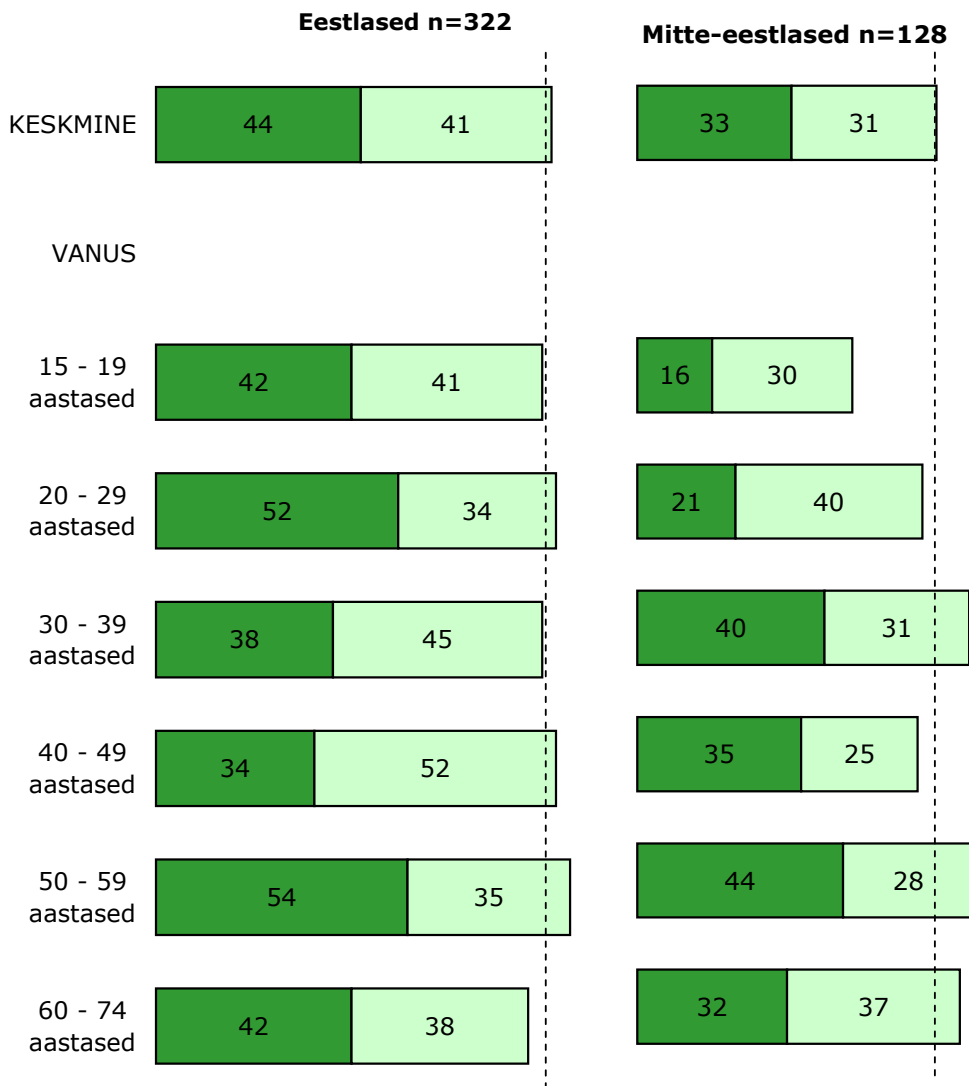
Osaleksid kaitsetegevuses, kui Eestile tungitakse kallale kindlasti ja tõenäoliselt osaleksid, %

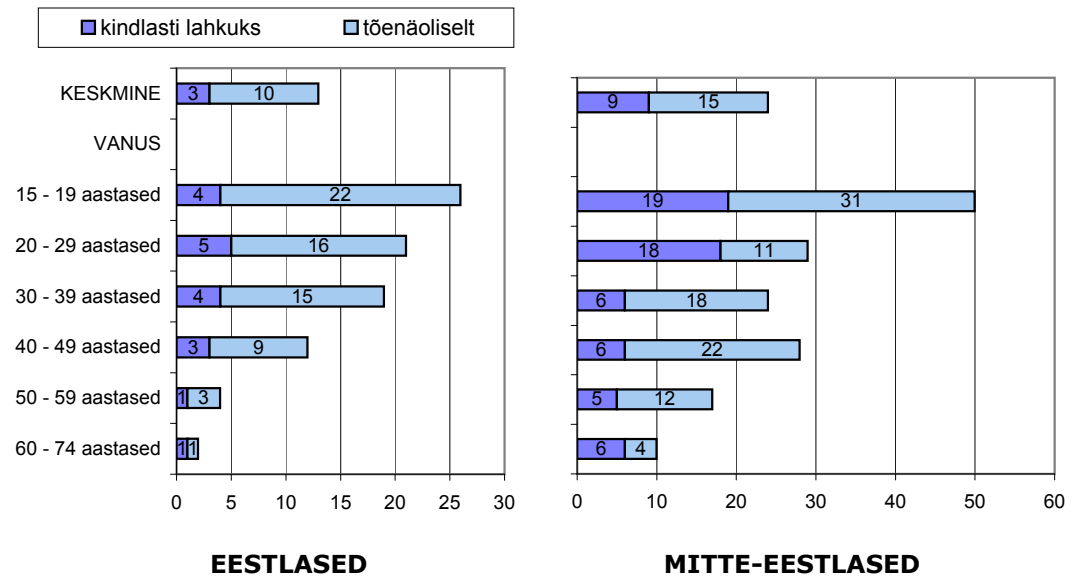
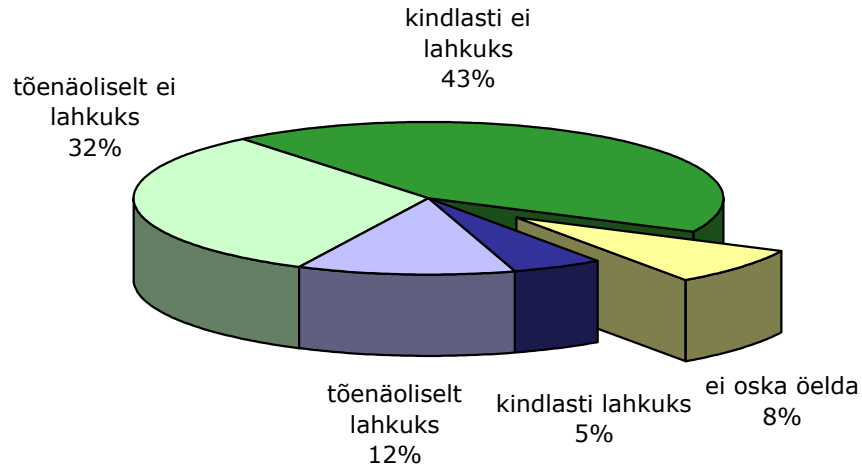
Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitakse kallale mehed, n=450

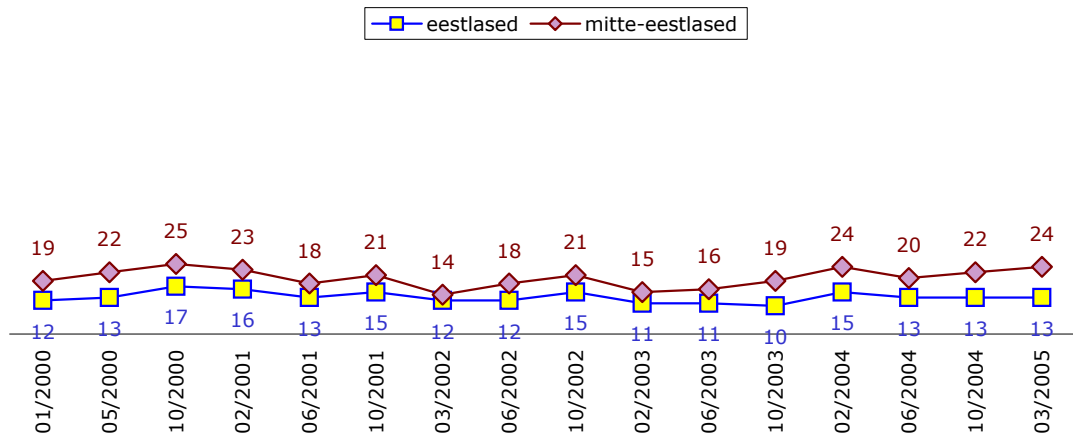
■ kindlasti osaleks □ pigem osaleks

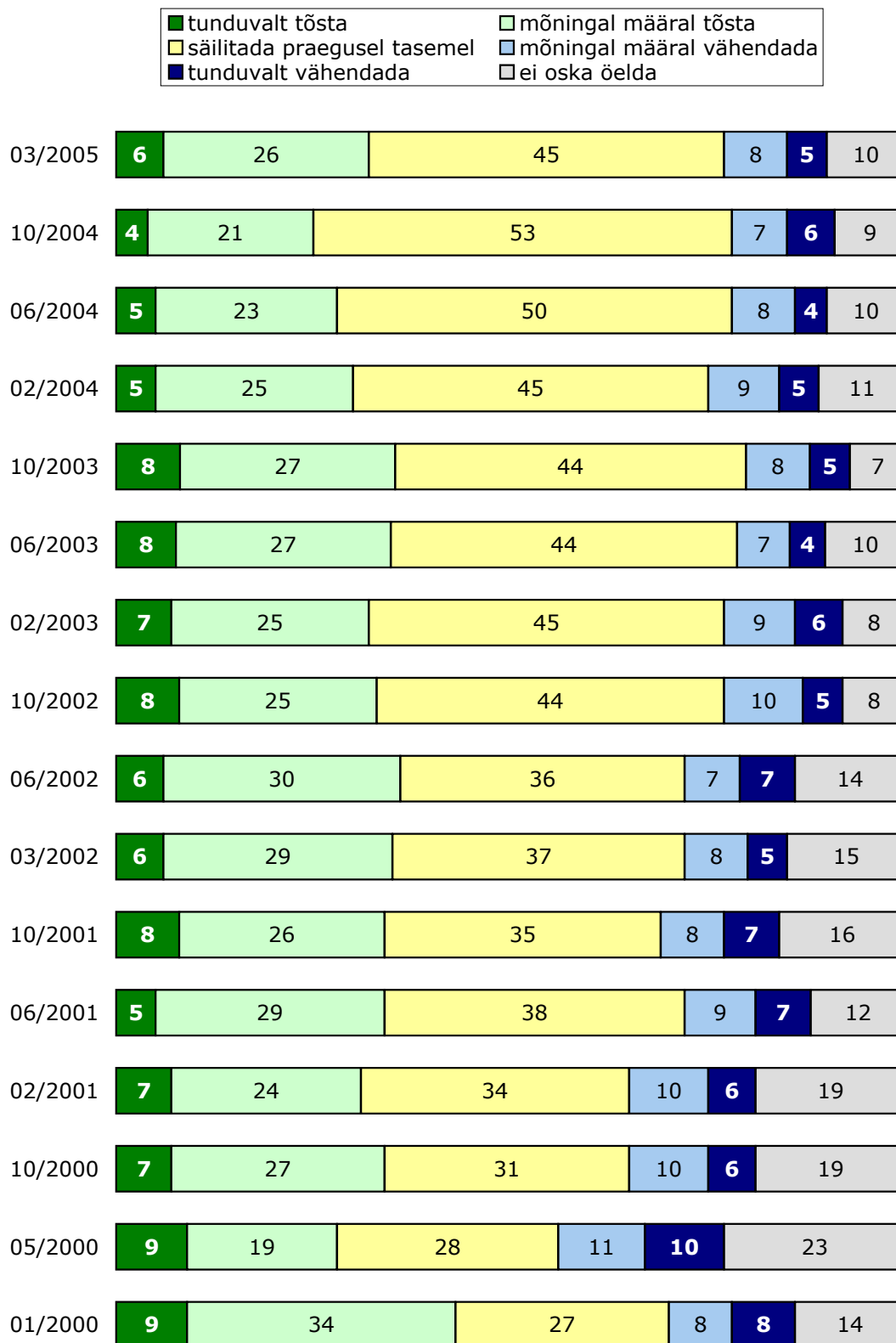
Eestist lahkumise tõenäosus, juhul kui Eestile tungitakse kallale
%, n=965

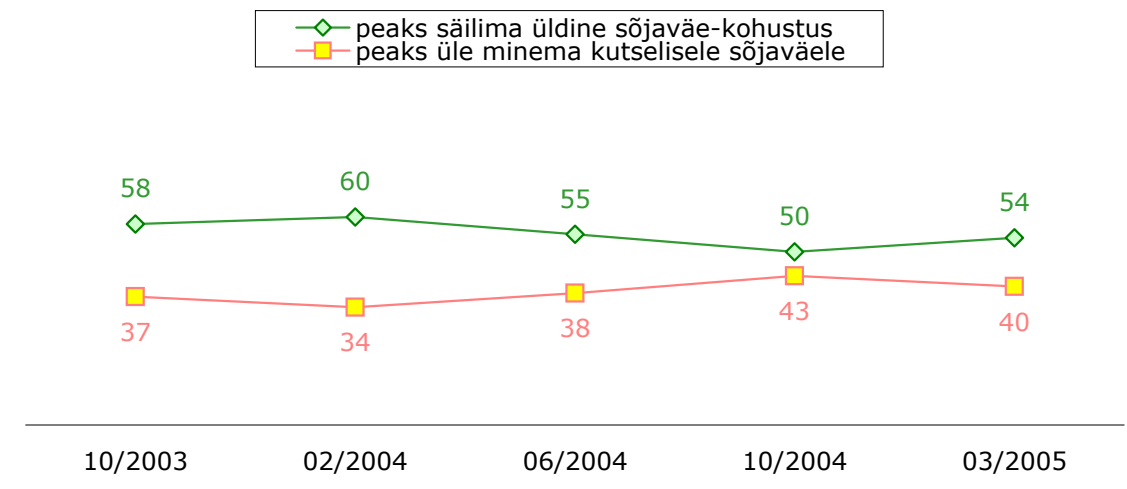
Muutus ajas
kindlasti ja tõenäoliselt lahkukuks, %

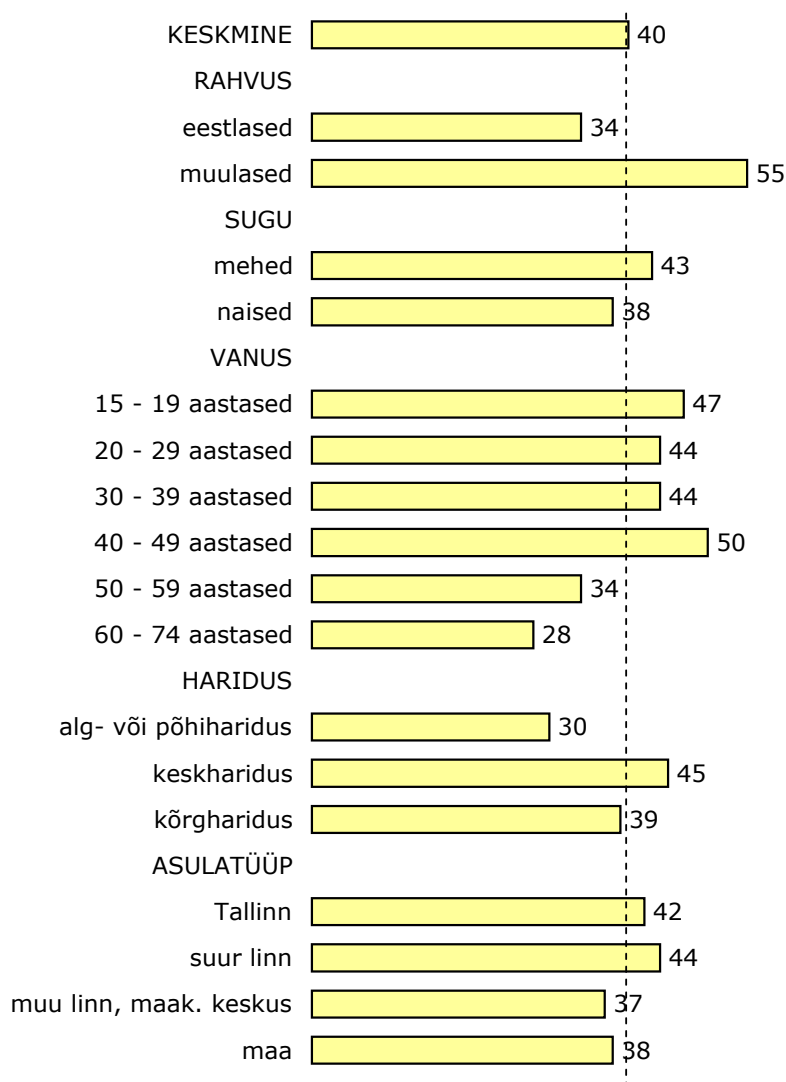
Seisukohtade jagunemine kaitsevõime tagamiseks tehtavate kulutuste kohta ajas

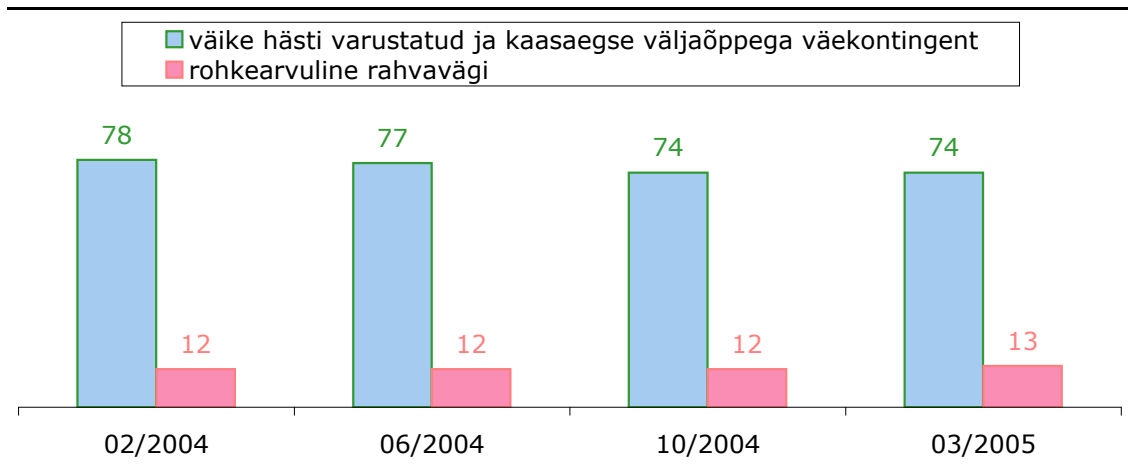
Suhtumine kutselisse sõjaväesse muutus ajas, %

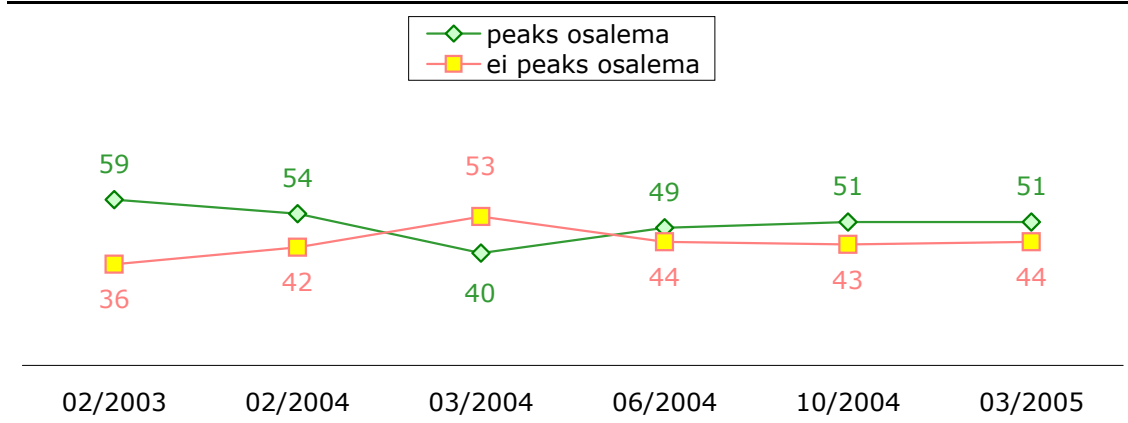
Peaks üle minema kutselisele sõjaväele, %

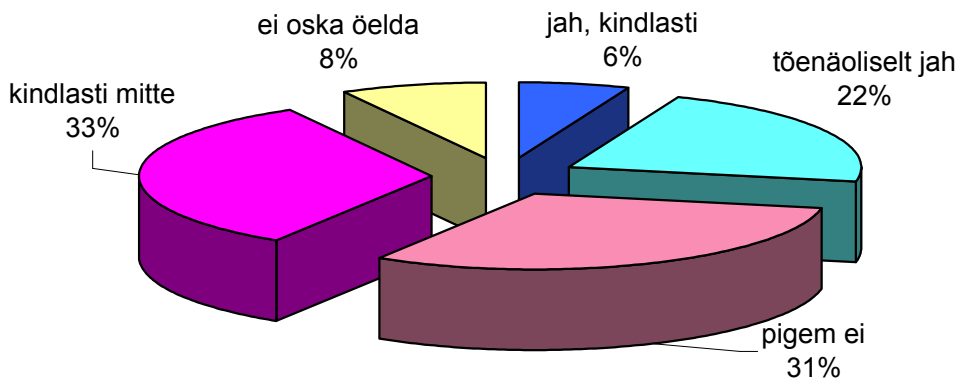
**Eelistatud variandid Eesti kaitsevõime arendamisel
muutus ajas, %**

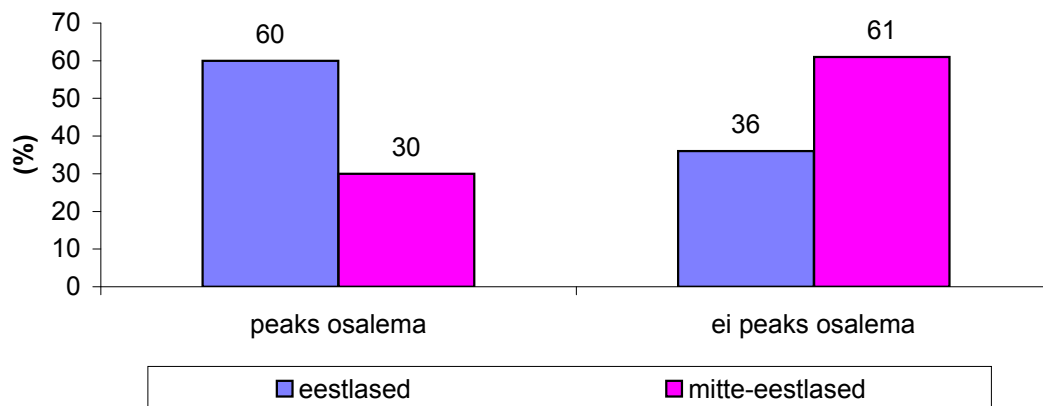
**Suhtumine Eesti sõjaväelaste osalemisesse
rahvusvahelistes sõjalistes missioonides
muutus ajas, %**

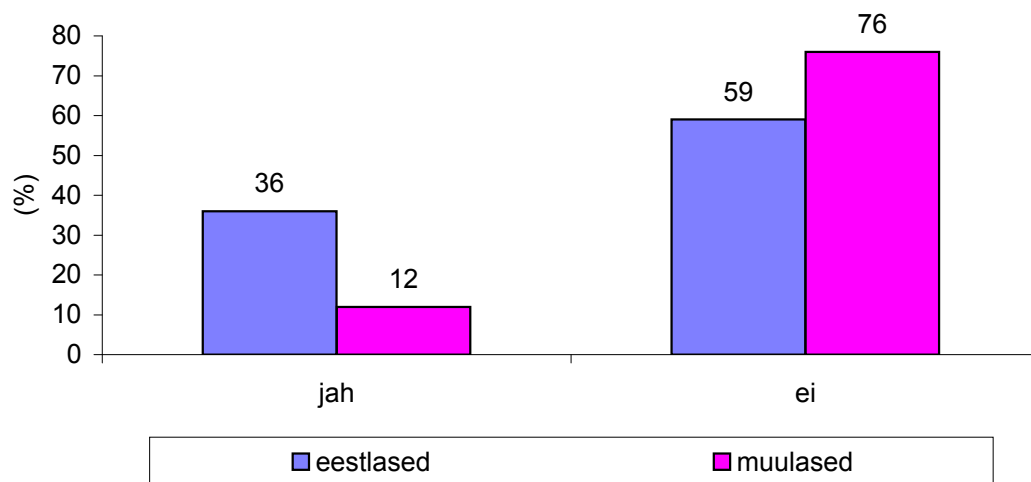
**Kas Riigikogu peaks pikendama Eesti osalemist
sõjalisel missioonil Iraagis**

**Suhtumine Eesti sõjaväelaste osalemisesse
rahvusvahelistes sõjalistes missioonides**

**Kas Riigikogu peaks pikendama Eesti osalemist
sõjalisel missioonil Iraagis**

OMNIBUSS 2

MÄRTS 2005

Küsitaja nimi _____	2. VALIMIPUNKTI NR	
1. Tunnistuse nr: _____	3. VASTAJA NR	

4. INTERVJUU LÄBIVIIMISE KUUPÄEV: _____

5. INTERVJUU ALGUSE KELLAEG: _____

6. Intervjuu läbiviimise keel:
eesti keel 1
vene keel 2

Kõigepealt mõned andmed Teie kohta

7. Kui vana Te olete?
_____ täisaastat

POLIITIKA JA ÜHISKOND

Mil määral Te usaldate järgmisi Eesti riigi institutsioone? *Esitage KAART 1.*

	Täielikult usaldan	Pigem usaldan	Pigem ei usalda	Üldse ei usalda	Raske öelda
8. Riigikogu	1	2	3	4	5
9. Valitsus	1	2	3	4	5
10. President	1	2	3	4	5
11. Peaminister	1	2	3	4	5
12. Kaitseväge	1	2	3	4	5
13. Politsei	1	2	3	4	5
14. Piirivalve	1	2	3	4	5
15. Kohus	1	2	3	4	5
16. Kirik	1	2	3	4	5
17. Kaitseliit	1	2	3	4	5
18. Eesti Pank	1	2	3	4	5
19. Riigikontroll	1	2	3	4	5
20. Õiguskantsler	1	2	3	4	5
21. Trükiajakirjandus	1	2	3	4	5
22. Eesti Raadio	1	2	3	4	5
23. Eesti Televisioon	1	2	3	4	5
24. Kodanikuühendused	1	2	3	4	5

25. Kuidas Teie arvate, kas eeloleval aastakümnel muutub maailm turvalisemaks ja sõjaliste konfliktide oht väheneb või, vastupidi, suureneb ebastabiilsus ja maailmas kasvab sõjaliste konfliktide tõenäosus?
- Maailm muutub turvalisemaks 1
 Suureneb sõjaliste konfliktide oht..... 2
 Olukord ei muutu 3
 Ei oska öelda..... 4
26. Kui tõenäoliseks Te peate, et tulevikus ründab Eestit mõni teine riik? Kas ...
- Väga tõenäoliseks 1
 Küllaltki tõenäoliseks 2
 Mitte eriti tõenäoliseks 3
 Täiesti ebatõenäoliseks 4
 Ei oska öelda..... 5
27. Kui Eestit peaks ründama mõni riik, kas me peaksime igal juhul osutama relvastatud vastupanu – ka siis, kui lõpptulemus ei ole meile selge? Kas ...
- Jah, kindlasti 1
 Tõenäoliselt jah 2
 Tõenäoliselt mitte..... 3
 Kindlasti mitte 4
 Ei oska öelda..... 5
28. Kui Eestile tungitaks kallale, kas oleksite valmis oma võimete ja oskuste kohaselt osalema kaitsetegevuses? Kas...
- Jah, kindlasti 1
 Tõenäoliselt jah 2
 Tõenäoliselt mitte..... 3
 Kindlasti mitte 4
 Ei oska öelda..... 5
29. Kui Eestile tungitaks kallale, kas püüaksite siis Eestist lahkuda? Kas...
- Jah, kindlasti 1
 Tõenäoliselt jah 2
 Tõenäoliselt mitte..... 3
 Kindlasti mitte 4
 Ei oska öelda..... 5
30. Mis tagab Teie arvates Eesti riigile suurima julgeoleku? Nimetage kolm olulisemat tegurit. *Esitage KAART 2.*
- Kuulumine NATO-sse 1,
 Kuulumine Euroopa Liitu 2,
 Koostöö ja heanaaberlikud suhted Venemaaga 3,
 Balti riikide kaitsealane koostöö 4,
 Tugevad kaitsejõud 5,
 Tugev piirivalve 6,
 Tihedad majandussidemed erinevate maailma riikidega 7,
 Kõrge elatustase 8,
 Patriotism, kodumaa-armastus 9,
 Neutraliteedipoliitika 10,
 Ei oska öelda..... 11,

31. Kas Teie olete Eesti NATO-sse kuulumise poolt või selle vastu? Kas ...
- Kindlasti poolt 1
  - Pigem poolt..... 2
  - Pigem vastu 3
  - Kindlasti vastu..... 4
  - Ei oska öelda* 5
32. Kuidas on Teie hinnangul muutunud Eesti julgeolek pärast NATOga liitumist? Kas see on ...
- Oluliselt suurenenud 1
  - Pigem suurenenud..... 2
  - Ei ole muutunud..... 3
  - Pigem vähenenud 4
  - Oluliselt vähenenud 5
  - Ei oska öelda*..... 6
33. Kuivõrd Te olete informeeritud sellest, mida Eesti jaoks tähendab NATO liikmeks olek? Kas ...
- Väga hästi 1
  - Pigem hästi 2
  - Pigem halvasti 3
  - Väga halvasti 4
  - Ei oska öelda*..... 5
34. Milline on Teie seisukoht Eesti kaitsevõime tagamiseks tehtavate kulutuste kohta? Kas kaitsekulutusi tuleks ...
- Tunduvalt tõsta 1
  - Mõningal määral tõsta 2
  - Säilitada praeguse tasemel 3
  - Mõningal määral vähendada 4
  - Tunduvalt vähendada 5
  - Ei oska öelda*..... 6
35. Kui arvestada, et riigikaitseks eraldatavad summad jääksid samale tasemele, siis kumba varianti Eesti kaitsevõime arendamisel Te rohkem toetaksite. Kas ...
- Väikese, hästi varustatud ja kaasaegse väljaõppega väekontingendi loomist 1
  - Rohkearvulise rahvaväe loomist 2
  - Ei oska öelda*..... 3
36. Eesti riigikaitse rajaneb praegu üldisel sõjaväekohustusel. Kas Teie arvates peaks Eestis ...
- Säilima üldine sõjaväekohustus 1
  - Või tuleks minna üle kutselisele sõjaväele 2
  - Ei oska öelda*..... 3

37. Kas Eesti kaitsejõudude üksused peaksid vastavalt oma võimalustele osalema rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides erinevates maailma pingekolletes?

- Jah, kindlasti 1
- Tõenäoliselt jah 2
- Tõenäoliselt mitte..... 3
- Kindlasti mitte 4
- Ei oska öelda..... 5

Juunis lõpeb Riigikogu poolt antud mandaat Eesti väeüksuste viibimiseks Iraagis.

38. Kas Riigikogu peaks Eesti osalemist sõjalisel missioonil Iraagis pikendama?

- Jah, kindlasti 1
- Tõenäoliselt jah 2
- Pigem ei ..... 3 ⇒ küsimus 40
- Kindlasti mitte ..... 4 ⇒ küsimus 40
- Ei oska öelda..... 5 ⇒ küsimus 40

Küsimus neile, kes vastasid „jah“ („1“ või „2“)

39. Kui kaua võiks Eesti väeüksuse missioon Iraagis jätkuda? Kas ...

- Kuni 2006.aasta juunini 1
- Kuni olukorra stabiliseerumiseni Iraagis 2
- Niikaua, kuni seal jätkavad missiooni liitlased 3
- Muu vastus (täpsustage) _____ 4
- Ei oska öelda..... 5

40. Millistest infoallikatest olete Te saanud informatsiooni Eesti riigikaitse ja NATO kohta? Valige kaardilt kuni kolm peamist allikat. *Esitage KAART 3.*

- Eestis ilmuvad eestikeelsed ajalehed/ajakirjad 1,
- Eestis ilmuvad venekeelsed ajalehed/ajakirjad 2,
- Venemaal ilmuvad ajalehed/ajakirjad..... 3,
- Lääneriikides ilmuvad ajalehed/ajakirjad..... 4,
- Eesti raadiojaamade eestikeelsed raadiosaated..... 5,
- Eesti raadiojaamade venekeelsed raadiosaated 6,
- Venemaa raadiosaated 7,
- Välisraadio saated..... 8,
- Eesti telejaamade eestikeelsed telesaated 9,
- Eesti telejaamade venekeelsed telesaated..... 10,
- Venemaa telekanalid..... 11,
- Soome televisioon..... 12,
- Muud välisriikide telesaated 13,
- Internet..... 14,

41. Kas Teie olete läbinud sõjaväeteenistuse ...
- Eesti Kaitseväes 1
  - Nõukogude Armees 2
  - Muu riigi relvajõududes 3
  - Ei ole läbinud 4
42. Kas keegi Teie pere liikmetest või lähedastest sõpradest on teeninud Eesti kaitseväes?
- Jah 1
  - Ei 2
  - Ei oska öelda 3
43. Kas Te kuulute Kaitseliitu?
- Jah ..... 1 ⇒ lõpeta intervjuu
  - Ei ..... 2 ⇒ järgmine küsimus
44. Kas keegi Teie pere liikmetest või lähedastest sõpradest kuulub Kaitseliitu?
- Jah 1
  - Ei 2
  - Ei oska öelda 3